

Isagoge dialectices secvndum viam reali?[m] : omnibus veræ philosophiæ studiosis vel vtilissima.

<https://hdl.handle.net/1874/416875>

ISAGO

GE DIALECTICES SECVN.

dum viam realiū omni-
bus veræ philoso-
phiæ studiosis
vel vtilis-
sima.

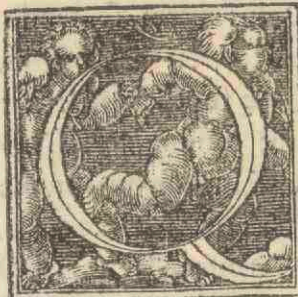
Apud Reginaldum Chauldiere
via Iacobea, sub insigni homi-
nis syluestris.

M. D. XXIX.

NOMINA AVTORVM
E QUIBVS TRACTATVS SEQVENS
collectus est.

Aristoles	Georgius friburgen̄
Porphyrius	Mengius fauentinus
Auerrois	Rodolphus agricola
Themisthius	Laurentius valla.
Tullius.	Ia. fab. stapuleñ.
Quintilianus	Iodocus clichthoueus
Ouidius.	Hierony. clichtho.
beatus hieronymus	Ioannes Cēsarius
Sanctus augustinus	Philippus melancton
Diuus boetius	Claudius cantiuncula
Alber. magnus	Lisrius cū quibusdā aliis.
Petrus hispa:	
Ioannes scotus.	

Quisquis ista lecturus es talem te cupio iudicē: qualem in re tua cuperes adhiberi. Difficile fuit grandem materiam ad parvam formam contrahere. Difficilius: optima queque seligere. Difficillimū inter opaca gradientem non alicubi cespitare. Quapropter ubi aliquid occurret minus apte positum humanitas tua hominem me esse meminerit. Si quid dignum lectione: gratias habe domino iesu christo/ cuius munere bona proueniunt. Ad cuius honorem hoc laboris arripui/ vt haberēt paruuli eius vel paruum opusculum Dialectice discipline/quo sapere incipient/ & declinare magistros: qui præter chimeram suam & meras nugas nihil asserunt. Vale lector et boni consule.

Dialectica est bene disputandi scientia. Disputatur autem verbis. Verba vel simplicia sunt vel coniuncta. Simplex est quod vnum quiddam significat vt disputat. Coniunctum est quod plura significat, vt loquor. Significat enim & loquentem & locutionem. Similiter pluit, ningit & huiusmodi inter coniuncta numerantur. Quia licet non addatur quis pluat: tamen ex v su loquendi satis intelligitur, & iam vel affirmari vel negari potest. Coniunctorum alia complent sententiā, vt homo currit. Alia expectant aliquid, vt homo festinans in montem. Pendet adhuc nisi aliquid addatur: vt ascendit. Cōplētiū sentētiā alia obnoxia sunt vero vel falso, vt hō currit hō nō currit. Alia nō sunt obnoxia, vt vade foras, deus te adiuuet. In his em̄ & similibus nemo potest argui mendaciū, aut dici vera locutus. Nihil enim

Hæc oia sciti augusti. verba sunt in libro de principijs dialectices.

¶ Dialectice dicitur *ἀπὸ τῶν διαλέγων* quod est disputatio siue sermocinatio: & nō (vt vulgo dicit) a logos et duobus.

Tractatus primus

affirmauit, vel negauit. 28 De his autem sententijs, que uero vel falso obnoxie sunt tractat Dialectices. Sententiarum completarum, alie sunt simplices, ut omnis homo disputat. Alie sunt coniuncte: ut si homo currit, mouetur. Ex coniunctis nascitur summa ut iste homo currit, quisquis autem currit, mouetur; ergo iste homo mouetur. 29 Verbum est uniuscuiusque rei signum a loquente prolatum. Res est que quid intelligitur, aut sentitur, aut latet. Intelliguntur spiritalia, sentiuntur corporalia; Latet deus & informis materia. Deus enim non est aliquid, quod excogitari potest. Informis materia est mutabilitas rerum mutabilium capax omnium formarum. Signum est quod se sensui: et preter se animo aliquid ostendit. Loqui est articulata uoce signum dare. Articulata uox est que literis comprehendi potest.

Hec sunt que sancti Augustini uerba sunt: que nunc fere termini nos appellamus. aut mentales/ aut uocales/ aut scriptos totidemque genera propositionum facimus. Terminum uero nunc ita describunt.

Terminus est signum ponibile in propositione, ut homo. Quem si sola mente definiaris: erit propositio mentalis, Si uoce tantum, erit propositio uocalis. Si scriptura duntaxat, erit propositio scripta, ut homo est animal rationale.

Cur uocabula dicuntur termini. Aristote.

Termini proprie sunt fines rerum: ut termini locorum/ qui locum a loco separant. Ad quorum similitudinem etiam uocabula non absurde terminos id est horos uocat Aristoteles. quod rem a re differre sua significatione monstrant. Et hi

triplices, videlicet mentales/ vocales/ & scripti. Terminus mentalis est/ conceptus rei in anima. Terminus vocalis est verbū sonās. Terminus scriptus est legibile verbi signum. ¶ Hæc orum vsus & ordo talis est. Primum mens humana species rerum intellectu suo colligit/ & de eis apud se syllogizat sine verbis. Et talis actus est mentalis discursus. Deinde alijs volens in linguam que dicitur/ promittit in vocem. conceptusq; suos exprimit verbis. Et hæc verbalis est oratio. Sed quia voces hoc imperfectionis habent quod fluxe sunt nō permanentes/ inuenta sunt signa quedam verborum que scribuntur vt labilem memoriam adiument.

Et hieronimo clichtho uio.

Terminorū alius est categorematicus: alius syncategorematicus. Terminus categorematicus est, qui potest esse subiectum vel prædicatum propositionis vt nominatiuus & verbum. Terminus syncategorematicus est terminus in propositione minus principalis, vt obliqui.

Categorema dicitur a *καταγορεύω* quod accusare & predicare significat. Sunt igitur categoremata principales partes orationis quibus logica prædicatio constat vt nōminatī casus & verbum personale/ & quicquid eorum loco ponitur vt pronomina/ participia. et quedam impersonalia verba/ vt statur/ sedetur. Et ita quelibet vox dum loco nominis ponitur et nominatiui casus officio fungitur terminus est categorematicus id est predicatorius vt cū dicitis. vel est coniunctio. Ibi vel est terminus categorematicus sed officio tantum. ¶ Quicquid autem nō est principalis pars propositionis syncategorema dicitur. id est compredicatorium tanquam mancipium herili seruitio deputatum. Cuiusmodi sūt obliqui casus substantiuorum & reliqua omnia que neq; nominis neq; verbi funguntur officio. Frequenter autē hoc munere funguntur adiectiua non ex se sed per subauditionem alterius: vt omnis qui inuocauerit nomen domini saluus erit. Et timentes deum bene habebunt in extremis. Et de his Beatus Augustinus ita dicit: Partes orationis sunt nomen: & verbum. Cetera potius sunt compagine q; partes. Omnes tamen aliquid significant. Alias non esset differentia inter omnis & nullus/ inter si & quia. vt ostendit sanctus Augustinus in lib. de magistro. Unde ridicula est quorundam opinio dicentium q; syncategorema non significant aliquid vel aliqua sed tantum aliquo modo. Omnia enim significant aliquid. ¶ Quod autē aut non significare simpliciter sed tantum consignificare. Sic accipe. Paulum vocabulum amittit significatum suū in oratione quod extra orationem

Categorematicus idē quod predicatorius est Syncategorema compredicatorius dicitur.

Sactus Augustinus in categorijs.

S. Augustinus in li. de magistro.

Mō. bene.

Tractatus primus

tionem quod extra orat ionem habuit Sicut ergo compredicantur sic etiam consignant et adiuuant ad conceptum elocutionem.

Categorematicorum alius communis est alius singularis Terminus communis est .aptus natus predicari de multis vt homo. Terminus singularis non est aptus natus predicari nisi de vno tantum vt hic homo

Terminus communis

Termin⁹ cōis ex impositōe cōuenit multis vel actu vel aptitudine/et ideo dici pōt de multis vt homo de cicerone et salustio. Termin⁹ singularis/propri⁹/discretus ex ipositione cōuenit vni tātū. et ideo dici nō pōt vniūoce nisi de vno tantum vt Tu es petrus. Hic est philippus. Quando autem volumus vt proprio. discernimus alijs verbis vt /hic homo multa signa facit Et filius hominis non habet vbi caput suum reclinet. Et Ego sum qui sum.

Terminus singularis.

Et nota q̄ relatiua grammatica tūc sunt termini singulares quando referunt terminum singularem. vt ego sum qui peccavi Sic vero termini communes sunt : quando referunt terminū cōmūnem vt beatus homo qui semper est pauidus Qui autem mētis est dure corruet in malum. Nomina superlatiu gradus semper sunt termini communes siue affirmatiue siue negatiue acceptis. Affirmatiue sumpta significant excessum simpliciter sine alterius cōsortio. vt omnium martirum primus abel. Negatiue sumpta significant quidē excessum sed non super omnes simpliciter. vt Sanctus iohannes maximus erat inter natos mulierum Hoc est nullus eo maior. licet fortasse nonnullus equalis Sic substantia dicitur genus generalissimum licet alia sint eque generalia. vt quantitas cc.

Relatiua grammatica

Nomina superlatiu gradus sunt termini cōis.

Commuñū. alius est vniuocus, alius est equiuocus: Terminus vniuocus eadem ratione cōuenit multis vt homo ciceroni et salustio. Terminus equiuocus non eadem ratione conuenit multis vt homo viuenti et mortuo.

Terminus communis vniuocus vna eademque ratione hoc est definitione conuenit multis. vt homo cuilibet homini viuenti. petro. paulo. salustio. Cuilibet enim eorum equaliter conuenit definitio hominis. scilicet animal rationale

tionale. Petrus enim quādiu in carne mortali uiuit: est animal rationale / & ita ceteri. De quibus omnibus uiuoce dicitur homo. ¶ Sic animal uiuocum est omnibus inferioribus suis scilicet hominibus et bestiis quia omnibus illis diffinitio animalis conuenit uidelicet corpus animatum sentiens. Quodlibet enim animal sentit / uiuocum semper ad minus sensum habet ex quinque. uel visum. uel auditum. uel gustum. uel odoratum. uel tactum. Et secundum Hieronymum licet alijs posset carere: sine gustu uivere non potest. ¶ Terminus equiuocus non eadem ratione sed diuersa conuenit multis. Homo enim uiuus dicitur homo quia est animal rationale sed homo mortuus non potest eadem ratione dici homo. quia nō est amplius animal. nō est amplius corpus animatum. Quando igitur aliquod cadauer hominis dicitur homo fit ob aliam causam uidelicet ob similitudinem quam habet cum corpore uiuo. Sic homo pictus dicitur homo: quia figuram habet humanam. Est autem duplex equiuocum / alterum ab arte / alterum ab usu. Equiuocum ab arte dicitur alio nomine equiuocum a casu. Est equiuocum ab usu dicitur etiam equiuocum a cōsilio siue a uoluntate. ¶ Equiuocū ab arte est / ad quod multa responderi possunt ex arte. ut querenti quid est tullius responderi potest. Est nomen. Est dactylus. Est homo qui carinam oppressit. Et ciceroni filius cui pater scripsit officia. ¶ Quidam uero sic dicunt Equiuocū a casu est quod diuersa significat eque principaliter / ut canis. terrestris. armatus. Cancer animal. et morbum. Equiuocū ab usu est ad quod multa responderi possunt non ex arte sed ex sola uoluntate et usu loquendi. Significat enim diuersa sed non eque principaliter ut homo significat principaliter hominem uiuum sed minus principaliter hominem pictum. uel hominis codicem aut statuam. Et hoc modo dicimus. Tullius oppressit carinam. Tullius rome sepultus est. Tullius stat deauratus in capitolio. Tullius legendus est.

Uniuocorum alius est simplex, alius complexus. Terminus simplex est qui simplicē rei conceptum significat ut homo simplicem conceptum hominis. Terminus cōplexus est qui plures cōceptus efficit ut scribo significās scribentem & scriptionem.

Terminus simplex & incomplexus: idem. Tripliciter dicitur incomplexus. scilicet uoce tantum. ut amo. Significatione tantum ut corpus animatum. Uoce & significatione simul ut homo. ¶ Philosophi magis signata quam signa cōsiderant. A mente enim sumunt iudiciū. Ideoq; simplices conceptus censent proprie incomplexos. Et ita simplices termini / et incomplexi sunt qui simplicem conceptum in anima significant

Sāct' hie.
Terminus
equiuocus.

Duplex equiuocum. Ab arte. Ab usu.

Incomplexus
triplex.

A mente sumit iudiciū.

vt homo hominem loquitur locutionem, plebs hominum multitudine. Corpus animatum rem corpoream vivens tenet. Hoc ultimum factus intelligitur quod exprimitur verbis. Sic respublica, futurandus et alia compositae figure sicut compositio facit unum vocabulum: ita re presentat animo unum simplicem intellectum. Terminus complexus diversum conceptum facit/ qualia sunt verba prime et secunde persone, et quedam alia vt pluit/ statur/ legitur/ dum imperfonaliter accipitur. Quidam vocant terminum complexum: qualibet orationem grammaticam: vt equus regis: equus albus. Recte saperent si dicerent tales orationes non terminum sed terminos complexos sive vt sanctus Augustinus ait coniunctos. Cum neque voce neque intellectu regis equus sit terminus vnus.

Termin. complexus qui fit

Extra quosdam neo. criticos.

Simplicium alius est denominatiuus: alius absolutus. Terminus denominatiuus connotat significatum suum adesse ei, de quo dicitur vt currit & albus. Terminus absolutus significatum suum absolute, nihil denominans, vt cursus & albedo.

Ter. denominatiuus.

Ter. absolutus.

Idem significatum est connotatorum et abstractorum.

Terminus denominatiuus/ connotatiuus et concretius idem. Complexitur omnia adiectiua tam verba quam nomina/ pronomina deriuatiue species et principia. Sed et omnia respectiua vel relatiua logica: vt pater filius dominus seruus maritus et vxor. Terminus absolutus apprehendit reliqua substantiua tam abstracta quam alia: vt animal/ homo/ bestia/ visus/ auditus/ albedo/ color/ vitium/ vitreus etc. Illud quoque notandum quod abstracta et concreta omnino inter se idem significant/ quantum hoc multi negent. Exempli gratia. Quod beatitudo significat hoc ipsum quoque beatus. Sed eo differunt quod beatitudo absolute beatitudinem. Beatus autem etiam connotat eam addesse ei de quo dicitur vt Beatus vir qui timet dominum. Item quedam sunt de essentia rei vt rationale: quod est de essentia hominis. Quedam non sunt de essentia rei sed accidunt rei. vt huius sermo/ color et quantitas.

Ter. infinitus

Terminus etiam interdum terminis infinitis et transcendens: Terminus infinitus dicitur terminus sumptus cum negatione infinitiue vt non homo. Dicunt autem tunc negationem stare infinitiue/ quando terminum (cui iungitur) pro re qualibet accipiunt preterquam pro significato suo proprio. Volunt enim non homo significare quilibet preter hominem. Et non amo quilibet actum preter actum amandi. Et si quid aliud ab homine currat. verum sit dicere non homo currit/ modo vacca currat. Et his maxime sophiste delectatur, qui non sunt contenti communis

bus vocabulis vti nisi noua constringant. ¶ Termini transcendentes
sex numerari solent. res/ens/aliquid/vnum/verum/bonum. Lauren-
tio valle placet tantum res:transcendens esse. quod de omnibus ve-
re dici potest/ vt substantia est res. quantitas est res. Ceterum apud
multos nomen ens non minus frequens est. Et hec de terminis.

Ter. transcē-
dens

Sequuntur atque argumentationes. et primo contra defini-
tionem terminum. Opponens.

Dicis bona definitio definit aliquid propinquū
Hec non definit aliquid propinquum ergo nō est
bona. Respondens. Nego minorem. oppo. Pro-
batur quia definitur hic terminus. R. Definitur
terminus Et consequenter etiam hic terminus.
sicut sub homine definitio/definitur etiam hic ho-
mo. Oppo. Definitio conuertitur debet cum defini-
to. Si ergo hic terminus definitur licebit dicere
Omne signū possibile in propositione est hic ter-
minus quod est falsum. R. Definitio tantum conuertitur cum defini-
to propinquo et non cum remoto. hoc est cum termino. sed nō cū hoc
termino. Oppo. Si definitum propinquū esset terminus. ergo esset
vel terminus i. malis/aut vocalis aut scriptus. Sed nullus horum
quia sic definitio plus contineret q̄ definitum. R. Non est aliquis ho-
rum tantum: sed omnium simul. Terminus enim mentalis est signum
possibile in propositione mentali. Et terminus vocalis est signum po-
ssibile in propositione vocali. Et terminus scriptus est signū possibi-
le in propositione scripta. Oppo. Nullus terminus vocalis est possibi-
lis in propositione quia si esset aliquis maxime esset homo. Sed q̄
cito protuli hominem: tam cito euauit Quod autem preterit nō potest
reuocari vt cum sequentibus ponatur. R. Totum tempus illius pro-
lationis sumitur pro continuo presenti Et hoc sufficit. oppo. Ter-
mi scripti in libris clausis quia nemini aliquid representāt non sunt si-
gna. R. Licet actu nil representant/ bene tamen aptitudine dum ali-
quis aduertet oppo. Ergo atramentū quo statim scribes homo. nūc
est terminus homo. non actu sed aptitudine. R. Non sufficit talis ap-
titudine sed oportet vt sit sine vlla mutatione rei. quod nō fuit in atra-
mento.

In terminum singularem.

Opponens.

Nillum complexum est singulare. Sed hic homo quid cō-
plexum est. ergo non est singulare. R. Licet hic homo sit
complexum voce non tamen intellectu Et hoc sufficit.
Oppo. Si hic homo est terminus singularis intellectu
multo magis/ homo quia multo simplicius est vocabulū homo/ q̄ hic
homo. R. Nego consequentiam. q̄ licet homo sit simplex vocabulū
ex hoc non sequitur q̄ ideo sit terminus singularis quia nō est discre-
tus vni tantum sicut hic homo. Oppo. Si non est terminus singula-
ris nisi qui discernitur vni tantum Ergo petrus non est terminus sin-
gularis quia conuenit multis de quibus predicatur. R. Nunq̄ predi-

Tractatus secundus.

catur de diuersis vniuocis et proprie/quod requiritur. oppo. Imo de diuersis dicere possum vniuocis/hoc est petrus et illud est petrus. R. Sed hoc fit materialiter/non significatiue. Logicus autē non vultur signis materialiter sed significatiue propter signata. oppo. Etiam si significatiue. vt si inter multos sit vnus nomine petrus/recte dicam ergo vel hic est petrus vel ille est petrus. zc. R. In tali casu vnus tantum per disunctionem inquiritur/nō arguitur eodem multis Alioquin arguendum esset copulatiue. opp. Etiam copulatiue dici potest de multis vt paulus est petrus et iohannes est petrus. R. P̄dicatur sed falso. quod non oportet. oppo. P̄dicare possum etiā vere. dicendo. Cephas est petrus Simon est petrus. R. Sed hoc est idē predicare de seipso nec sic ostendit aliud q̄ hoc indiuiduum esse petrus Opponens De diuersis etiam dicam vere. Plato non est petrus Iohannes non est petrus. R. Sed non affirmatiue quod requiritur. op. Etiam affirmatiue vt corpus animatum est petrus animal est petrus homo est petrus. R. Sed non ordinate et doctrinaliter quia non superius sed inferius predicatur de superiore quod est contra naturalem ordinem. oppo. P̄dicatur adhuc petrus de diuersis etiam ordinate vt corpus et anima petri sunt ipse petrus. R. Corpus et anima principales partes vnius hominis pro vno tantum accipiuntur vnusque faciunt petrum Corpus autem vel anima petri non est petrus nisi improprie et per synecdochen. *De hoc in Aristotele*

In terminum communem.

Opponens.

Primus non potest dici de pluribus ergo falsum q̄ superlatiuus sit terminus communis. R. Nego antecedens Op. Probo. Quia si abel fuit primus martyrū. Ergo non fuit stephanus. R. Nego consequentiam. oppo. P̄probo quia sic sequeretur q̄ vnus et idem esset primus et non primus. quod est contradictorium. R. Superlatiuus partitue sumptus vel affirmatiue non potest dici de pluribus de eadem qualitate et pro eodem tempore sed bene pro diuerso Nam illo qui nunc est doctissimus omnium iudices potest alius cras doctior esse Sic abel primus erat martyrū antiqui testamenti et stephanus noui. Superlatiuus negatiue sumptus semper potest dici de multis vt petrus est sanctissimus et iohannes est sanctissimus. zc. oppo. Sol et luna non possunt dici de pluribus quia non habent de quibus dicantur ergo nō sunt termini communes. R. Licet actu non possunt. possunt tamen aptitudine absq̄ noua nominis impositiones. Casu quo plures fierent. Sicut sub cesare augusto tres soles apparuerunt. quibus idem nomen comune fuit Sunt igitur sol et luna notione t̄m cōmune: re autē singularia Sol itaq̄ terminus cōmunis est sed hic sol terminus singularis p̄ discretionē tāq̄ multi essent soles et hic sol discretus ab alijs. sicut hic homo ab alijs hominibus. op. Quare petr⁹ nō potest tam bene q̄ sol vniuocis dici de pluribus. R. Quia nō est eadē ratio nois. op. Que est hec diuersa ratio nois. R. Tūc et ibi: q̄ nūq̄ possunt simul esse diuersi indiuiduis.

In definitionem nominis simplicis conceptus.

Tunc. l. tpe
Ibi. i. locus.

Dominis cōpositi tot sunt cōceptus quot partes cōponētes. ergo corpus animatū et respublica nō sunt noia simplicis cōceptus. **R.** Philosophus negat antecēdes. **Q.** partes cōpositi (in quantū partes) nō magis significantur sunt q̄ partes nois simplicis. **op.** Ergo nulla differētia erit inter nomen simplex et cōpositū. **Q.** uod est cōtra omnes grāmaticos/affirmātes in eo differre q̄ cōpositū diuidi potest in partes prioris sensus capaces q̄ simplex nō potest. **R.** Non est intentio grāmaticorum q̄ partes in compositione semper habeant priorē sensum/ cū priiceps eorum dicat q̄ cōpositio aut complet aut mutat aut minuit. **Oppo.** Quid ergo volunt grāmatici? **R.** Hoc volunt q̄ partes cōpositi possint recipere priorē sensum si cōpositū diuidat. **Itā** sicut corp⁹ et aia aliud separatim significāt/ aliud cōiūctim sic corp⁹ et aiat ū aliud singulariter aliud simul indicāt. **op.** Quomodo probas hoc velle grāmaticos. **R.** Per hoc quod dicit cōpositū posse diuidi in partes prioris sensus capaces inuenientes aliud cōpositū significare q̄ partes.

Arisko. p̄so
peri. ca. ij.

Tractatus secundus de quinq; predicabilibus.

Ermini cōes dicūtur p̄dicabiles: quia de multis p̄dicari possunt. Tūc autē possunt q̄ proprie, vere et affirmatiue possūt p̄dicabiliū noia quique sunt Genus species, differentia, proprium & accidens.

PErmini cōes ideo dicūtur de multis p̄dicabiles qz significata ipsozū multis inferioribus cōiter et equaliter insūt vt significatū huius termini hō equaliter conuenit petro paulo et alijs. **¶** P̄dicatio alta dicit̄ propria/ alia impropria. P̄dicatio propria est/ vbi p̄dicat̄ superi⁹ vt petr⁹ est homo. **¶** P̄dicatio impropria est vbi p̄dicat̄ inferius vt hō est petr⁹. P̄dicatio propria vti d̄ dialectic⁹. **Q.**ue semp est vel essentialis vel accidentalis. **¶** P̄dicatio essentialis est q̄ p̄dicat̄ spēs/ vel gen⁹/ vel differētia/ vt petr⁹ est hō/ hō est aīal. homo est rationalis. **¶** P̄dicatio accidentalis est q̄ p̄dicatur proprium vel accidens de subiecto/ vt homo ridet. homo currit.

P̄dicatio
essentialis

P̄dic. acci.

De genere.

Genus est materia quēdam & natura cōmunis omnibus speciebus suis, vt animal quātitas continua, Virtus.

Tractatus secundus

Genus duplex.

Genus est duplex. subalternum et supremum. Genus subalternum est quod potest esse species respectu superioris ut animal respectu corporis animati. Et corpus animatum respectu corporis/et corpus respectu substantie. ¶ Similiter in predicamento quantitatis/quantitas continua et quantitas discreta species sunt respectu quantitatis/et genera sunt respectu suarum specierum longitudinis et binarij. Sic in predicamento qualitatis virtus et spes qualitatis/genus autem prudentie et castitatis etc. ¶ Genus supremum siue generalissimum est quod non potest esse species ut substantia/quantitas/qualitas. ¶ Porphirius ita genus definit. Genus est quod predicatur de pluribus differentibus specie in eo quod quid est. Ait hoc predicari in quid quod recte respondetur ad questum quid. ut si querenti quid est petrus/responderis homo. Quid est homo? responderis animal. ¶ Sed hec reprehendit Galia dicens tota definitione respondere debuisse: ut quid est homo? Est animal rationale.

Definitio generis secundum porphirium.

Galia.

¶ De specie.

Species est forma quedam & natura communis omnibus individuis suis ut Homo, latitudo, charitas.

Species duplex.

Species est duplex. Subalterna et infima. Species subalterna est que potest esse genus respectu inferiorum ut corpus respectu corporis animati et corpus animatum respectu animalis / et animal respectu hominis et reliqua (de quibus in genere dictum est) quantitatis et qualitatis exempla. ¶ Species infima est que non potest esse genus que hic describitur communis in diuisis suis. Exempli gratia. In predicamento substantie quodlibet individuum humanum equaliter conuenit in specie humana. Similiter in predicamento quantitatis cuiuslibet rei latitudo est latitudo. Et in predicamento qualitatis. Fides tua fides est et fides alterius fides est. Sic charitas tua charitas est etc.

Alia definitio speciei. Individuus quid sit.

¶ Speciem infimam vulgo nuncupant specialissimam et eam sic definiunt. Species est predicabile de multis differentibus numero in eo quod quid est. Differentia numero sunt individua. In diuisum est quod diuidi nequit in inferiora cum sit infimum ut petrus paulus hic homo hec laurus hoc oliuum. ¶ Cum autem dicitur hoc animal est animal non est predicatio speciei sed generis: quia non est dabile aliud quod animal quod non sit alicuius speciei. que inter animal et hoc animal intercedit. ¶ Ut autem manifeste videas que genera/que species/que differentie in predicamento substantie attende subiecta arbozem.

Corporea	Substantia	Incorporea	Spiritus, Michael, Gabriel. Hic angelus &c.
Atatum	Corpus	Iganime	Simplex, vt coelum, elemēta, Cōpositū imperfectū vt nix; Cōpositū perfectū vt lapis.
Sentiens	Coriniani	nō feres	
Rationale	Animal	Irratiōle	Gressilis, bos, equus. Reptilis, vermis, eruca. Natatilis piscis, alofa. Volatilis, musca, culex. Volucris passer, hirundo. Altilis, anser, gallina.
	Hō. Bestia.		

Petrus

Hic bos, haec avis, hoc pecus;

[Faint, mostly illegible text from the reverse side of the page, including some words like 'amburans' and 'amburans']

Tractatus secundus
De differentia.

Differentia est qua genus diuiditur in species
vt animal in hominem & bestia per has dif-
ferentias, rationale & irrationale.

*Triples est
reru differē-
tia*

*Porphyrus
in isagoge.*

Scotus.

*Sactus au-
gustinus in p-
dicamentis.*

Aristoteles

*Nota de be-
stia.*

Scotus.

Triples rerum differentia est, cōmūnis, propria, & specī-
fica. ¶ *Communis est, qua res differunt accidente com-
muni, vt paries alb⁹ a nigro. ¶ Propria est, qua species
differt a specie accidente proprio vt bos differt ab equo
mugitu, equus hinnitu. ¶ Specifica est, qua species a specie differt
nullo quidem accidente/quādā tamē qualitate. Unde Porphyrus,
Homo differt ab equo/rationali qualitate. Hęc autē qualitas essen-
tialis multum differt ab accidente. Hęc enim est de essentia rei, vt ra-
tionale de essentia hominis. Accidēs autem non est de essentia rei vt
risibile & album. Scotus. Erant philosophi certi/ q̄ specificē diffe-
rētie res quedā essent: sed dubitabat vtrū substantia an accidens es-
sent. De his & sanctus Augustinus ita scribit. Differentia videtur ac-
cidens, vt cum dicitur rationale non quid sed quale monstratur, ideo
videtur vim tenere qualitatis. Verum quādo a genere prima outur
differētia/ & sic sequitur species/in accidentib⁹ non debet numerari.
Et ideo Aristoteles dicit eam significatione quidē esse mixtā vir-
tute autem inter vsias habendam. Hęc Augustinus. Et nota q̄ homo
species animalis nullam aliam speciem sub se habeat. Bestia vero al-
tera species animalis etiam genus est innumerabilium specierū sub
se, gressilium vt bos, Reptilium vt vermis, natalium vt piscis: vola-
tilium vt avis, iherusum, vermis piscis & avis genera sunt habentia sub
se species vt crucea, gobio, sturnus & reliqua. Victorum vero species
animantium habent animas differentes, sed differentiarum nomina
desunt. Quare cum scoto dicamus, Membra cēru differunt a mem-
bris leonis: quia anima differt ab anima.*

De proprio:

Accidens propriū est quod alicui speciei solū
& semper inest, vt homini posse ridere. Bos
ui mugire, asino rudere.

*Duplex est
vtra inf acci-
dēs ppriū &
commune.*

Hoc accidēs quod ppriū dicitur & passio quedā naturalis
inest alicui speciei quo ad omnia & singula, indiuidua eius
vt posse hinnire cunctis equis, gannire vulpibus / rugire
leonibus. ¶ Interdum species vna habet ppria multa vt
hō posse loqui/ridere/discere artes. ¶ Differt accidēs ppriū ab acci-
dēte cōi, qz ppriū inest alicui soli. Cōmune autē nō vni soli, sed diuer-
sis vt videre hōi & bestis. Itē ppriū & subiectū eius se mutuo conse-
quūtur, vt si equus est hinnibile est. Si hinnibile est equus est. Cōm-
une autē & subiectū eius non se mutuo sequūtur. Licet enim bene se-
quatur, ignis est & calor est. Non tñ e contrario. Calor est & ignis est:

qz calor nō est solius ignis cū sol etiā caleat. ¶ Quod autē dici solet, ois equ⁹ est humibilis & omne humibile est equus impropria locutio est (teste Fabio) quoties subiectū predicatur de aliquo accidente,

¶ De accidente communi.

Accidens commune est quod non vni tātum speciei sed pluribus inest vt albedo niui & cygno, Nigredo aethiopi & coruo.

Aristoteles ait sic. Accidēs est quod cōtingit cuius vni z eidē inesse z non inesse. ¶ Subaudi p diuerso tēpore vt socrates nunc sanus est qui languebat heri. Porphirius autem sic. Accidēs est quod adest z abest pter subiecti corruptionē. Potest enim ehiops nō niger intelligi. ¶ Et siue doctinas siue vigilas/siue bonas/siue malas fueris/semper sis hō, nec propter mutationem accidentū desinis esse quod eras, licet desinas esse qualis eras. ¶ Omni autem accidētū tam p pno q̄ cōmuni cōuenit alicui rei inesse. Quod Aristoteles hoc modo dicit. Id in subiecto est quod in alio est nec sine eo in quo est vni q̄ esse potest. ¶ Quibus verbis excludit substantiam vt membra corporis pedes manus z oleum in lāpade. Nā hec alibi esse possunt. Quod autē ait accidēs esse nō posse sine subiecto intellige potentia naturali. Nā potentia supernaturali/bene est accidēs sine subiecto vt in sacra eucharistia. ¶ Accidentiū quedā dicuntur separabilia a subiecto/quedā inseparabilia. ¶ Illud inseparabile dicitur quod eidem subiecto vicissim adest z abest vt homini sciētia virtus ignorantia peccatū. Nāli sanitas egritudo sonus vigilia sessio/statio zc. ¶ Illud inseparabile dicitur quod subiecto suo semper inest tanq̄ cōnaturale vt spiritudo terre/humor aque/leuitas aeri/calor igni. Lūne mutabilitas. Splēdor sol/planetis error/ celo motus. Cōtingit etiā interdū in vno eodemq̄ subiecto multa inesse accidentia que solo numero differūt vt probat scotus super. v. meta. ca. 7. Puta multas reales relatōes i vno hōie q̄ multos habet filios. Qui multos (inquit) genuit multis relationibus pater est zc.

¶ Obiecta quedam in predicabilia. Oppo.

Item secūdo aliud pmittit aliud exhibet Titulus inferi bitur de predicabilibus processus exhibet res quasdam vniuersales: que nec pdicari nec pdicabilia dici possunt. R. Qd titl⁹ pollicet hoc statim tractat⁹ exhibet dicēs. Ideo finios cōes esse pdicabiles q̄ significata ipoz multas inessent. Deinde cū sūmis philosophis aristoteles z augustinus tractant significata potius q̄ signa: qz signa nō vniuntur nisi pp̄ res signatas quas in oratione ponere nō possum⁹. Quā z aristoteles ait. Vniuersale inesse multis z de multis dici. Et significatū hōis inesse cūctis hūais indiduis z ideo de ipis recte pdicari hōiem vt socrates hō est z plato. Oppo. Si vte est pdicabile & plura sūt q̄ quicq̄. R. Nego p̄nam. op. Probo. qz nullū ē illoz quicq̄. R. Imo gen⁹ est respectu quicq̄ vocū. Oppo. Ergo genus pdicat de ḡne. R. Etiā Nā verū est dicere. vte

Jacobus fa
ber in poz
phr.

Aristoteles

Porphiri⁹.

Aristoteles!

Accidēs nō
pōt esse sine
subiecto po
tentia natu
rali.

Tractatus secundus.

est genus respectu specierum suarum que sunt generis species/ differ-
 rentia. proprium. et accidens oppo. Res et ens sunt maxime vniuer-
 salia quia de quolibet noie predicari possunt ergo adhuc plura sunt
 q̄ quinq̄. R. Possunt quidem predicari sed non vniuoce. op. Indi-
 uiduū predicatur de multis ergo et ipsum est vltime quia dicere pos-
 sumus hoc individuū est individuū et illud. z. c. R. Individuum
 nomen est species de hoc et illo predicabilis tanq̄ denominans. Sed
 vt denominatum hoc z illud non est vniuersale sed singulare. Aliud
 oppo. Omnia predicabilia sunt quinq̄. Sed genus et species sunt
 predicabilia ergo genus et species sunt quinq̄. R. Distinguo maio-
 rem. Si capis r̄tributive falsa est. Si collectivē verum est q̄ omnia
 simul sumpta sunt quinq̄. Et quo nō sequitur q̄ duo sint quinq̄ sic
 autem bene sequeretur Omnia predicabilia continentur sub nume-
 ro quinario genus et species sunt predicabilia ergo continentur sub
 numero quinario. Aliud oppo. Genus et accidens idem sunt vt color
 ergo non sunt quinq̄ distincta predicabilia. R. Color non est vtrūq̄
 respectu eiusdem Et hoc sufficit. Nam respectu substantie est acci-
 dens Et respectu albedinis et nigredinis est genus. Aliud op. Quid
 quid est predicabile potest esse predicatum et e contrario. Sed tan-
 tū quatuor sunt predicata primo topicorū Ergo tantū quatuor erūt
 predicabilia. R. Philosophus non loquitur ibi de talibus predica-
 tis sed de principalibus partibus dialectice disputatiōis scilicet de
 diffinitione/ genere/ proprio et accidente Aliud oppo. Species et
 proprium idem sunt quia conuertuntur vt omnis homo est risibilis.
 ergo omne risibile est homo. R. Licet conuersim predicentur non ta-
 men sunt idem. quia species indicat esse rei sed propriū non. Aliud
 oppo. Vniuersale et predicabile differunt ratione secundum petrū
 hispanū. ergo non sunt idē. quia vniuersale est quod multis inest et
 predicabile quod de multis dicitur. R. Nihil posset dici de multis
 nisi significatum ipsius inesset multis Hec igitur quinq̄ voces vocā-
 tur vniuersalia quoniā in sunt rebus. vocātur predicabilia quia dicū-
 tur de rebus vt supra per aristotelem dicitur.

Contra definitionem generis.

Oppo.

Boetius

R. topicorū.

Nota.

Data definitio non definit genus sed speciem. ergo nō re-
 cte dicitur definitio generis. R. Ille terminus. genus in
 definitione species est respectu definitionis sue. Pā iurta
 boetium sola species definitur per genus differentiam.
 Aliud oppo. Genus non predicatur de specie quia vt dicitur. x. to-
 picorū ca. h. Pars non predicatur de toto: Sed genus (vt idem
 ait) est speciei pars Et per consequēs hec est falsa. homo est animal
 R. Illud dictum philosophi secundum boetium accipitur in hoc sen-
 su Genus est pars definitionis speciei. quasi materia quedam ex qua
 cum differentia altera parte et formali/ ipsa species constituitur Et
 quo non sequitur ipsum non posse predicari de specie Et ita perma-
 net hec vera. homo est animal. opp. Si animal predicatur de hōie aut
 predicatur animal idem homini aut nō idem Si idem. ergo idem pre-

dicatur de seipso Si non idem ergo bestia poterit predicari de hoie.
 R. Animal predicatur de homine indifferens ad idem homini et non
 idem/scilicet rationale et irrationale. Verificatur tamen pro animali
 rationali. op. Si animal predicat ut indifferens ad multa ergo quodli
 bet eorum poterit predicari de hoie. Consequens est falsum. ergo et an
 tecedens. R. Nego sequelam. Et ratio est Quia illa indifferetia pre
 dicandi est per nodum distinctionis non copulationis. Aliud. op. Homo
 non est gen⁹ et tamen predicatur de pluribus speciebus ut de viroz mulie
 re Ergo definitio conuenit alteri a definito. R. Definitio intelligitur
 de predicatione directa. Nam vir et mulier sunt in seba specie qualita
 tis accidentia Recta esset predicatio si diceret ho est vir. ho est mulier.
 Sicut ho est gramaticus. Aliud. op. Si corpus esset gen⁹ predicare
 tur de speciebus suis uniuoce. sed hoc non. quia teste auerroe nichil est
 uniuocum ad corruptibile et incorruptibile que sunt spes eius. R. In qua
 tamen corruptibile et incorruptibile sunt differentie diuine corporis nihil
 habent uniuocum in quo conueniant Sed in quantum sunt constitutue spei se
 corporis corruptibilis et corporis incorruptibilis. Bene habent uniuocum
 ut corpus. Nam corpus corruptibile est corp⁹ et corp⁹ incorruptibile
 est corp⁹ ut celsus. Aliud definitio data discrepat a pphytio/ ergo al
 tera mala quia ut dicitur. vi. topico unius definiti est una tamen definitio. R.
 Licet videatur discrepare verbis non tamen sensu. quia nisi genus conuenit con
 ueniret suis speciebus non posset de ipsis predicari quod sentit proph
 etia.

Auerrois

Contra definitionem speciei. Oppo.

Homo predicatur de christo et socrate que spe differunt ergo
 vel ho genus est vel etiam predicat spes de spebus. R. ho
 nec gen⁹ est nec predicatur de speciebus. Nam christus ver⁹
 deus et ver⁹ ho secundum humanitatem/ est oino eiusdem spei cum
 aliis hominibus. Nam qui concedit christum et socratem differre specie/ et ho
 mine de eis predicari equiuoce nimium delirant imo catholica fide infrin
 gunt. ut pulcre ostendit magister heronimus clichthouius.

Hieronimus
clichthouus.

In differentiam.

Opponens

Quid est (teste philosopho) substantia est vel accidens. Er
 go differentia vel substantia est vel accidens. R. Philosophus
 ait (ut supra) significatione mixta. virtute substantiam.

In proprium.

Opponens.

Quidquid re a re differre facit. differentia est Sed prop
 rium est huiusmodi. ergo proprium differentia est. R. Diffe
 rentia proprie dicta re a re differre facit essentialiter por
 rium vere accidentaliter. op. Si proprium est accidens er
 go sunt idem. R. Quoad aliquid sunt idem non absolute. Nam
 proprium conuertit cum subiecto/ non accidens commune.

In accidens. Opponens.

Nulla bona definitio datur per opposita. Sed definitio
 philosophi datur per opposita ergo non est bona. R. Inesse
 et non inesse sumit pro diuerso tempore. ut hodie sanus
 est qui languit heri. oppo. Nullum corruptile est uniuersale

Accidens est corruptibile ergo accidens non est vniuersale. *R.* Mes-
go maiorē. *op.* Est aristotelis dicentis Vniuersale est ingenerabile
et incorruptabile. *R.* Aristoteles putabat naturas rerū eternas quod
non est verū ad extra, sed erāt bene in p̄destinatione diuina. Aliud
op. calor nō potest magis abesse igni q̄ resilitas hōi ergo definitio
accidētis scōz prophētū cōuenit etiā prop̄ 10. *R.* Postea distinguit
prophētū accidēs a proprio tripliciter. Primo prop̄ū vni soli sp̄i
adest/accidēs pluribus vt nigrior ebreno ⁊ coruo. Secōdo prop̄ū cōuer-
sim p̄dicat/accidēs nō. Tercio prop̄ū nō intēdit nō remittit. Nā hic
hō nō est magis resibilis alio. Accidēs vero intēdit ⁊ remittit. vt hic
ignis est illo calidior. Ad autē vñ ridet plus alio/nō fit siqua porrio
ne risibilitatis, sed dispositione essentiali. Aliud. *op.* Si prop̄ū est ac-
cidēs ergo aliqua spēs qualitatis est. *R.* Admitto. *op.* Sed quelibet
species hz aliqd. prop̄ū quo differt ab alia sp̄e. Alias albedo nō differ-
ret a nigredine. Ad cū vederis/illud prop̄ū habebit aliud prop̄ū/
et erit processus infinitus. *R.* Habet certe quelibet spēs differētiās
suas sed noīa desunt. Quapropter (vt monet albertus magnus) stā
dum est in ea forma que reddit rē talē. Et albedo nūc reddit albam
tamen a libedo ipsa non est alba/quia non est colorata. Sic risibilitas
reddit hominem risibilem ipsa tamen nō est risibilis.

Tractatus tertius de predicamentis.

Predicamēta sunt quedā distincta
reiū ḡnā ad oēm p̄positionē recte
tractandam conducentia Noīa sūt
substantia, quantitas, qualitas, res-
latio, actio, passio, vbi, quando, sit-
tus et habitus.

Albert' ma-
gnus.

S. augu. in
categoris.

Predicamētū grece dī κατηγορία De nūcro p̄dicamētōz
magna dissentio est. Nā tria esse tm̄ laurētius valla cōre-
dit. substantiā qualitātē ⁊ actionē. Philippius melächton
quatuor: substantiā/quātitātē/qualitātē ⁊ ad aliquid rela-
tionem. Philosophus addit/reliqua sex quozū tm̄ propria nō tradit.
Ipo 1ro diuus augu. lōgū tractatū aristotelis in breues sentētias con-
traxit dicēs. Substantia subiacerit accidētibus. Quozū tria eidē isunt
quātitas/qualitas ⁊ situs. Por enī vt hoīem dixeris simul aduertis
esse quātū/qualē/et vel sedēre vel stāre vel quouis mō positū. Tria
partim insunt p̄tm̄ nō insūt/relatio/actio/passio. Nā sc̄qz pater est
filiū pa ter est/quozū alterū hz in se/alterū extra se. Sic legere nemo
dicit potest nisi aliud sit legens ⁊ aliud qd legit. Nec cedit quis potest
nisi a cēdēte. Tria penitus extra substantiā sunt. Nō locus/tēpus/et
vestiri ad vsiam nō pertinet. Hec ille. P̄dicamētis autē p̄mitti so-
lent aliquot regulē doctrinales quarum prima talis est

Antum simplicia sunt in predicamentis vt homo in predicamento substantie, disputat in predicamento actionis:

.i. regula.

Simplicia vocabula simplicis conceptus signa ponuntur in predicamentis. Incomplexa scz intellectu magis q̄ voce. Nam eque bene respublica/ vt cōsul & magistratus sunt in predicamento qualitatis. Loquor autem & alia verba prime vel secunde persone (quia per subauditionē suppositi duo quedam significant) non sunt in aliquo predicamento vno. Nam prius significatum ego vel tu fere substantie est. Posteriorius vero vel actionis est vt verberas vel passionis vt vapulas:

Vniuoca sunt equaliter sub aliquo genere, vt hō. & bestia sub aīali. Albedo & nigredo sub colore:

.ii. regula

Vniuoca/videlicet oēs species vnus ḡnis equaliter et eadē ratione sub eodē ḡne. Non enim homo magis aīal est q̄ leo/ licet natura dignior. Sed omnes equaliter participant rationē generis. Et sicut cōmuni noīe ḡnis/ sic e t̄ā definitione conueniunt.

Equinuoca sunt distinguēda. Nam canis terrestris immediate sub animali est, Canis marinus sub pisce, Canis cęlestis sub corpore animato.

.iii. regula

Equinuoca/ in quantum equiuoca/ nullius predicamēti sunt. Dialectica enim proprijs certiq; sermonis magistra/ voces ambiguas non admittit. vt si de polyppo disputatio est: declarata prius an morbi genus/ an piscē velis. Polyppus marinus sub pisce est morbus in predicamento qualitatis.

Singularia substantie nec in subiecto sunt, nec de subiecto dicuntur vt hic homo. Singularia accidentis in subiecto sunt sed de subiecto nō dicuntur vt hęc albedo.

.iiii. regula

Singularia siue indiuidua substantie non sunt in subiecto cum sint ipsa subiectum de quo alia dicuntur vt petrus est homo petrus est doctus. Subiectum vero quia non habet aliud seipso inferius de nullo predicari proprie potest.

v. regula.

Uniuersalia substantiæ in subiecto non sunt, & tamen de subiecto dicuntur. vt genera differentię species vniuersalia autem in accidentis & insunt & prædicantur. Inest ei animo sciētia & corpori color.

Uniuersalia substantiæ in subiecto nõ sunt subaudi tanq̃ accidēs de subiecto autē dicũt cū sint superiora & plurib⁹ cōia. Alioquin realit̃ nũq̃ sũt nisi i subiectis suis. Vbi eni est hūanitas petri nisi in petro: Sed nõ in petro solo hūanitas est. Mā & paul⁹ hō est. Et de his dicit Augustin⁹ ita scribit. Eadē sũt in subiecto q̃ sunt i co. q̃ de subiecto dicũt vt si aial est corp⁹ aiatũ q̃ & hō & cicero corp⁹ est aiatũ. Certũ est eni ciceronē subiectũ esse homini & hominē aiali. Et regulariter illa de subiecto dicũt q̃ p se cognosci non possũt. vt aial intelligi non p̃t. nisi de aliquo subiecto dinoscatur. Nec ille. Porro accidentia de eodē (cui insunt) subiecto p̃dicant sed denominatiue. Mā nimis ridicula quorũdā glossa dicētiũ. Accidentia sunt in subiecto putata i aio sciētia & p̃dicant de alio vt musica est scia/ quasi hoc dicere voluerit philosoph⁹. quo nihil ab eo alieni⁹. Quomodo autem p̃dicentur sequens regula declarabit.

Sanct⁹ augu. in p̃dica. ca. vii.

Hora.

vj. regula.

Quando prædicatur accidens de substantia denominatiua prædicatio est vt plato disputat. Quando autem accidens dicitur de accidente essentialis est prædicatio. vt disputatio est actio, musica est sciētia.

Quando accidens p̃dicat de substantia hoc est de subiecto t̃sic dicũt prædicatio denominatiua vel perentia vt petrus est doctus. Quando autem abstracta prædicantur de accidente/nõ de subiecto: dicitur essentialis vt in littera.

Substantia alia dicitur prima, alia secūda. Prima substantia est quodlibet indiuiduũ substantię, vt hic homo hæcauis hoc pecus. Secunda substantia sunt genera & species substantiæ, vt homo, pecus, animal. Indiuidua merito dicuntur substantię primę quia præcedunt, & sunt causa secundarũ. Si enim nulla ins

diuidua essent neq; genera neq; species essent. Substātia hoc habet proprium, vt vna & eadem capax sit contrariorū, vt hic homo nūc friget qui paulo ante caluit.

De substātia (quā sanct⁹ Augustinus sepe nominat vsū) ipse sic scribit. *Uta secundū artē/ q̄a genere p̄cipit definitionem incipere/ nō pōt definiri cū gen⁹ nō habeat: sed oīa sustentet. Definitur ḡ scdm partes sic. Uta proprie dicta est illa q̄ nec in subiecto est nec de subiecto significat. vt hic homo. hec auis. Secunde vsic dicuntur genera z species vt aīal z homo. Et ideo dicuntur secunde substantie/ quia indicāt potiorē hoc est prima zc. Prima vero causa est secundarū/ vt primus factus adā ab ipso ceteri, quibus nomen homo commune fuit z permanet/ equaliter ḡ singuli participāt humanitatem. que in vno quoq; ipsozū est/ nec alibi realiter est. Quod ergo secūde substantie dicuntur nō in esse subiecto hoc est prime/ quomodo sic intelligēdū: exponit Aristoteles dicens. Non inesse sicut accidens inest cū sint substantie. ¶ Si indiuidua nō essent/ neq; genera neque species essent. Alter plato sensit. id eas hoc est formas z species oīm in celesti regione consistere. Aristoteles autē mūdū ait fuisse eternū. genera ḡ z species sēp fuisse sēp fore. Sed deceptus vterq;. ¶ Prime substātie re z ratione subsistūt. Re quidem. quia in rerum natura sic se habent vt sint hocz illud indiuiduum. Ratione quoq; subsistunt id est definitione communitate notatione. Nūc enim hoc est. et ille. quia definitio hominis conuenit eis. Uterq; enim est animal rationale. Similiter hic bos z ille nomine bouis cōueniūt. Uterque enim est animal bouinitate differens ab alijs animantibus. ¶ Secunde autē substantie sola ratione seu definitione subsistunt: ait Faber stapulensis: qui z octo gradus substantiarū hoc ordine assignat. Primo loco sunt spiritus angelici. Secūdo celū empyrium crystallinum firmamētum/ sphere planetarum/ saturni/ iouis/ martis/ solis/ veneris/ mercurij/ lune. Tertio quatuor elemēta/ ignis/ aer/ aqua/ terra. Quarto animantia/ humanū z brutum. Quinto vegetabilia herba/ flores/ arbores. Sexto mineralia/ aurum argētum/ es zc. Septimo iuxta imperfecta. Pluuiā/ ros/ prima grādo. Octauo substātiarum partes anima/ corpus/ pes/ manus z caput. ¶ Utrū deus in aliquo predicamento sit antiqua questio est. Uteri philosophi negant/ falsū affirmāt. Nihil adherere veritati bonum est z ponere in domino deo spem meam. Qui iuxta diuum augustinū longe excedit predicamenta cum finiti ad infinitum nulla sit proportio. Angel⁹ autē in predicamento substantie est quia finite z limitate nature est.*

Quantitas est accidēs quores dicunt quantē vt a longitudine longē Quantitas alia rei cōtinuē, alia discretē. Res continuē sunt linea superficies, corpus

Sanct⁹ augustin⁹ i categorijs

Aristote.

Substantie grad⁹ ex fabro stapulensii.

Nō esse cōtentū p̄dicamēto deum. Angel⁹ in p̄dicamento substantie est

Tractatus tertius

et tēpus, Res discretę numerus & oratio Linea habet solum longitudinem, Superficies habet etiam latitudinem Corpus autem habet longitudinē latitudinem & latitudinē simul. Partes horum dicuntur extensiuę Partes tēporis successiuę. Partes numeri & orationis separate. Proprium quantitatis est vt omnia quanta vel paria vel imparia sint.

Sicut qualitas est accidens quo dicimur quales: ita quantitas accidens est quo dicimur quāti. Quantitatis autem due sunt spēs. scz quātitas continua & quātitas discreta. Quātitas continua inest linee: superficies corpori & temporis. Quantitas discreta inest numero et orationi. ¶ Linea interdum accipitur pro longitudine absolute/ et sic est quantitas continua. Interdum linea dicitur accidens quod p̄f̄ longitudinē nihil penit⁹ habet/ & ita nō est quātitas sed res quāta. ¶ Superficies quoq; interdū sumit̄ pro latitudine sola qualis in nullo corpore inueniri potest/ & dicit̄ quātitas cōtinua. Et & accidēs corporis cū longitudine latū/ non habens vllā profunditatē & dicit̄ quātū. ¶ Corp⁹ itē si p̄ sola profunditate siue altitudine sūp̄feris erit quātitas. Quod si pprie acceperis sicut sonat/ & sicut philosophi accipiunt sic nō erit quātitas: sed quātū siue res quāta. Et de his sanct⁹ Augustin⁹ ita scribit. ¶ Post descriptionē vs̄e sequit̄ accidētū. quozum primū est quātum. Nec sine causa. Nā quicquid viderim⁹ necesse est quātū existimare. Quātū vero nescit nisi p̄ mēsurā. Nescire corpore sunt lōgitude/latitudo/ & altitudo. Nescit̄ & loc⁹ & tēp⁹ & sic quātū quodq; sit inuenit̄. Ipsi⁹ autē quātū aliud est coherens/ aliud separatū. Coherens est linea/ superficies altitudo locus & tēpus. Separata vero sunt numer⁹ & oratio. Quis enim non videat vnū separatū esse a duobus/ duo a trib⁹? Et in oratione singule syllabe separate sunt. Natura enim & numero segregantur/ cū alterā breuē alterā lōgam et vnā vel duas dicim⁹. Propriū vero quātū est vt oīa ei⁹ paria aut imparia dicant̄. vt numer⁹ par aut impar. non autē equalis aut inequalis. Nec ille in categoriis. Fidē autē in libro de quantitate aīe pulcherrime declarat longitudinē latitudinē & altitudinē id est profundū corporis mente quidē singula separatū intelligi/ in corpore autē nōq; nisi coniunctū inueniri. ¶ Discutiam⁹ (inquit) hec tria longitudinē/ latitudinē & altitudinē. Et primo cogita longitudinē/ solā. Adeo dat⁹. Nō valeo. Si enim filiū aranee cogita uero semp̄ occurrit & latitudo & altitudo. Augustin⁹. Non est absurda respōsio. Sed sicut aduertisti hec esse in quolibet corpore: ita nūc aduerte aīo solā lōgitudinē q̄ in corpore inueniri nō pōt & hāc si placet lineā vocem⁹. Adeo dat⁹. Nō mihi de nōibus laborādū est. cū res aperta sit. Augu. Bene facis. Sed si linea porrigat̄ in lōgū quātū porrigi pōt nullū cernis finē esse/ nec vll

Linea.

Superficies.

Corpus.

Sanct⁹ Augustin⁹ i categoriis.

Sanct⁹ Augustin⁹ i lib. de quātitate anime.

lā esse figurā. ¶ **Mā** figura est spaciū linea/lineis ve conclusum: vt circulus/trigonus/tetragonus. In quibus equalitas pferet se equalibus. Ad eodā. Nullus est hūano sensu p̄ditus q̄ ista neget. Sed nosse cupio q̄ figurarū pulcherrima sit. Aug. Figura circuli. A cuius medio ad oēs extremitates p̄tes/duci possunt linee pares. Sed q̄ro an p̄tes aliq̄sā inueniri posse figurā sine latitudine: Ad eo. Nulla talis inueniri potest. Augu. Quides ne q̄ latitudo p̄ lōgū z latū diuidi possit: linea p̄ longū nō possit. Ad eo. Quides. Augu. Quid est pluris. habēdū qd̄ diuidi potest an qd̄ nō p̄t. Ad eo. P̄fecto qd̄ diuidi nō p̄t. Ideoq̄ latitudo in p̄fero lōgitudinē q̄ solū ex trāsuerso diuidi p̄t. Augu. Da nūc aliquid qd̄ oīno diuidi neq̄t z erit p̄uo. nō melius. Ad eo. De mediū circuli qd̄ nec lōgū nec latū est: z ideo diuidi nō p̄t. Augu. Recte dicit. Et hoc oīn p̄dictorū potētū sumū est z p̄ctū dicit quo linea claudit/ fecit z co pulat. Ad eo. Nā video magnā huius p̄cti potētā qd̄ nullus eget. Nā latitudo indiget lōgitudine. Lōgitudō indiget puncto. P̄ctū vero nil horū requirit. Augu. Nā cōsidera diligenti⁹ an latitudo vnde dicitur secari p̄t. Ad eo. Nō p̄t a lateribus nisi assit etiā altitudo. Augustin⁹. Quero nūc an possit esse altitudo sine latitudine z lōgitudine. Ad eo. Non q̄ nulla est altitudo vbi nihil in⁹ cogitari p̄t. Augu. Est ne vera linea q̄ per lōgū secari potest. aut vera latitudo q̄ recta a sursum vsq̄ deorsum secari p̄t: aut verū p̄ctū qd̄ aliquo modo diuidi p̄t. Ad eodā. Nō. Augustin⁹. Vidisti vnq̄ corporeis oculis verā lineā/ aut latitudinē/ aut p̄ctū. Ad eodā. Nūq̄. Quia ista non sunt corporea. Hęc ibi. ¶ **Qd̄** autē idē affirmat oē q̄tū vel par vel impar esse: non autē equale aut ineq̄ale recte sentit eū philosopho q̄ ponit ison z anison nō autē nomalon z anomalon. Equus enī z equalis nō min⁹ qualitati cōueniūt. Et fili⁹ equalis patri non magnitudine sola sed etiam bonitate potentia sapientia

¶ De predicamento qualitatis.

Qualitas est accidens quo res dicuntur quales, vt ab albedine dicimur albi. Species eius (cum sint innumere) quatuor quibusdā ḡnālibus cōcluduntur. Prima dicitur habitus, Secūda naturalis potētia, Tertia passiuā qualitas, Quarta figura & forma. De his diuus Augu. hoc mō scribit, Habitū ē affectū aī longo tpe p̄feras, vt virtus & sciētia. Naturalis potētia ē aptitudo ad aliqd̄ faciēdū vel patiēdū vt durum. molle cursor. Passiuā q̄litas est q̄ facit passionē vt albedo facit albi. Mel namq̄ vt sit dulce nihil a

Quid figura.

Tractatus tertius

dulcedine passum est sed gustatibus dulcē facit passio-
nem; Figure designatur cū vel spherā, vel trigonū di-
cimus Formę autē cū q̄s formosus aut deformis dicit̄.

¶ Qualitatis proprium est, vt cuncta qualia similia
aut dissimilia sint.

Aristoteles

Sactus au-
gustinus.

Scotus.

Cōtra sub
habitu.

Sub natu.
potentia.

Sub passi.
qualitate.

Aristotelis
sententia.

Sub figura

Nillum accidens qualitate copiosius est. Cuius tot sunt
species quot nequeas numerare. Et autem qualiscunq̄
distinctio habetur. Aristoteles i quatuor genera eque
subalterna distribuit. De quibus et sanctus augustinus.
Ita scribit. Qualitatis species sunt quatuor quas aristoteles pro ge-
neribus posuit/ q̄ habeant ipse singule species suas. Scotus autem
neq̄ genera neq̄ species vocat sed modos quosdā diuersis qualita-
tibus cōuenientes. Sub habitu cōtinetur omnes artes et discipline
omnes virtutes et vicia/ et quicquid ipsi subiecto acquisitū est ad be-
ne vel male operandū/ vt ars lanaria/ sutoria/ fabrilis grāmatica/ fab-
ber/ musicus/ bonus/ malus. &c. ¶ Fit autē habitus ex actib⁹ fre quē-
ter iteratis. Nam licet aliquod opus iusticie feceris nō statim iustus
es/ nisi longo vsu iusticie habitum acquisieris. ¶ Sub naturali potē-
tia ponitur quicquid rebus inest a natura/ vt vires animarū et corpo-
rum interni sensus et externi vires herbarum/ lignorum et lapidum.
Vir/ mas/ femina/ mulier. Lurforis et pugilis habilitas et aptitudo
ad tales actus. ¶ Sub passiuā qualitate ponitur quicquid qualitas
est quod voluptate nos afficit aut molestia vt Color afficiens vi-
sum/ sonus auditum/ odor olfactū/ sapor gustū/ calor et frigus et hu-
mor tactū. Quia sensibus hec passionem inferūt perfectiū si debite
destructiū si non debite applicētur. Sensibile enim/ (vt ait philosof-
phus) corrumpit sensum si nimīū fuerit. Nam sonus nimius facit sur-
dum et splendor nimius efficit cecū. ¶ Sub figura sunt omnes forme
lineamentorū in corporibus omnesq̄ figure circulares/ triangulares
quadrate/ cubice/ pyramidales/ statuarū/ domorū/ nauium/ rectitudō
curuitas. ¶ Et hec de predicamentis absolutis. Hunc de respectiuis
quorum primum ad aliquid est.

De relatione.

AD aliquid est relatiui ad suum correlatiuum
talis habitudo vt alterum sine altero esse non
possit. vt neq̄ dominus sine seruo. Neq̄ sine filio pa-
ter. Neq̄ recte dicitur ad aliquid nisi cum singulare ad
singulare refertur, vt hoc duplum huius simpli duplū.

Proprium ad aliquid est vt relatiua in se conuertatu r
et sint natura coniuncta, vt, si filius est ergo et pater.

Blatuorum alia sint secundum dici. Et hoc accidens hu
ius substantie accidens. Sed hec non spectat ad hoc pre
dicamentu. Alia sunt secundum esse. ad est. Ita se habent
respectue ad alterutrum. vt alterum sine altero esse non
possit. Et illa sunt huius predicamenti. vt pater filius. dominus ser
uus/martus et vfor. Plus & minus. equalis et inequalis. Scien
tia & scibile. Quod si dixeris Multa sunt scibilia que nondu sciuntur
ergo non semper simul sunt scientia & scibile. Respondet Iohannes au
gustinus in hec verba. Omnia que sunt/aut sunt in naturali poteta
aut in actu. Quas res si separaueris intelliges ad aliquid non esse si
ne altero cuius esse dicis. Scibile est in ortu nature scientia sociata
est Simul enim vt scibile esse cepit habuit scientia sui/ q necdu actu
monstrabatur. Non ergo tunc cepit esse scientia scibilis/ quando ce
pit operari: sed cu scibili orta est/ et postea operatione prudentiu ani
mauersa est. ¶ *De pena autē penati non recte dicitur ad aliquid* Pe
na enim esse potest/ etiā pennato peresite. Frigidū vero nō calidi frī
gidum dicit sed oppositū. ¶ Porro multum et exiguū non opposita
sed ad aliquid referendi sunt Cum enim dicimus motem magnū mi
nozem esse alterū significamus. vel granum milij ad sui generis gra
nū cōparari monstramus. Nec solū in hoc errat qui multū et exiguū
q̄to ascribit sed etiam q̄ cōtraria putat. Nam si hoc admittitur. fiet
vt in vna re & eodem tēpore cōtraria incidant. Nā vna res maior a
minore/ et minor a maiore possit nominari. quod neq; ratio neq; na
tura permittit. ¶ *Habitus/ affectus et disciplina tunc ad aliquid refe
runtur quādo genera sunt vt disciplina discibilis disciplina.* Sed q̄si
species sunt spectant ad qualitatem vt musica. Non enim possumus
dicere musci musicam sed musci disciplinā. Hanc mixtionem pene con
cessit aristoteles & si magnū ingenio vt diceret non importunū esse/ si
vna res duarū categoriarū vocabulo concludatur. Nec augustinus.

Argumentū
et solutio
feti augi.

De actione et passione.

Agere, & pati ex qualitatis fonte descendunt.
Id namq; quod calidum facit, calidū sit neces
se est. Similiter quod calidū fit passione sui accipit qua
litatem. Item doctor & discipulus vterque qualis est.
Sunt igitur genere coniuncta sed qualitate discreta. vt
calidum frigidum dans calorem & doctor docens sub eo
dem genere sunt sub quo est frigidum & discipulus.

Tractatus tertius

Proprium eorum omittit Aristoteles.

De situ.

Categoria situs in ad aliquid videtur esse tractata. Siquidem quod situm est positum est. Positum vero positionis est et positio positi.

De ubi, & quando.

Ubi & quando non sunt locus & tempus, sed in loco & tempore, vt Rome, in senatu ante tertiam.

De habitu.

Habitus est corporum & eorum que circa corpus sunt adiacentia vt vestitum esse.

De his sex ultimis (que possunt sub relatione comprehendendi) Aristoteles forte admodum & consulte sermonem contraxit quod eorum vocabula vulgaria sint & parum ad artem pertinentia. Restant vocabula quatuor que dicuntur post predicamenta/ oppositio. prius simul et motus.

De oppositione.

Oppositionis species sunt quatuor relatiua, priuatiua, contraria, contradictoria. Relatiue opposita sunt que sunt ad aliquid vt pater et filius. Priuatiue opposita sunt habitus et priuatio circa idem subiectum loco et tempore per naturam determinato, vt in oculo. visus & cecitas. Contrarie opposita sunt contrarie qualitates, vt virtus & viciu. Contradictorie opposita sunt que sub affirmatione & negatione sunt, vt esse, non esse.

Opposita dicuntur que simul in eodem subiecto eodem respectu esse non possunt. Nam licet idem vir sepe pater & filius est non tamen eodem respectu. Nam pater vnus est & filius alterius. Sic numerus quaternarius ad octo dimidiu est ad duo duplu. Priuatiue oppositoru duo sunt genera. Vnum phisicum: quo non reditur a priuatione ad habitum vt qui cecus est naturali potentia non recipit visum/ qui surdus amplius non audit/ qui mortuus amplius non redit ad vitam. Alteru vulgare, quo sepe ex priuatione ad habitum reditur vt aer tenebrosus potest recipere lucem/ patu

De priuatiue opposito.

per diuersitas/oppressus somno vigiliā/ quiescēs motū. oblitus reminiscētiā. ¶ Contrariorū quedā sunt sine medio/ et hec vicissim insunt vt animā salus et egritudo. Quedā mediū habent/ vt repore frigus et calor. Bonum vero et malū ita simul sunt secundū Augustinū/ vt si bonū non esset in quo malū est nec malū esse potuisset quāsi bona sine malis esse possint. Potest enim homo vel angelus nō esse inuisus. Inuisus autē non potest esse nisi homo vel angelus. ¶ Contradictorie opposita nullū habent mediū sed hoc habent propriū. vt siue res sit/ siue non sit/ semper tamē verū falsūq; significāt: et alterū si est/ alterū non esse necesse est. Si enim socrates est verū et falsum dicit qui ipsum sanum et non sanū dicit. Si non est/ rursum erit falsum socrates est sanus. Et verum socrates non est sanus.

¶ De priori.

Prius dicitur quatuor modis. Primo, prius tēpore, vt diluuiū fuit prius confusione linguarum. Secūdo prius natura, vt vnum est prius duobus. Tertio, prius ordine, vt litteræ sunt priores syllabis. Quarto, causa, vt res prior est veritate sermonis. Si enim res non essent, nulla de eis affirmatio vera esset.

Quidam autē illud etiā esse prius quod est dignius, vt hominem priorē brutis. At hic modus teste philosopho est alie missimus, et secundū sanctum Augustinū omnino inuisus. Et quoniam prius et posterius relatiue opponitur tot modis dicitur posterius quot prius et ipsāe exēptis, vt confusio linguarū posterior erat diluuiō. Duo posteriora sunt vno. Syllabe posteriores sunt litteris veritasq; sermonis est rebus posterior.

¶ De simul.

Simul dicitur tripliciter. Priō dicitur aliqua simul esse tpe vt calor et splendor ignis. Secūdo dicitur simul relatiua, quorū neutrum est causa alterius vt pater & filius. Tertio simul sunt, genus differentie & spēs eius, vt aīa rationale, irrationale, hō bestia.

Simul primus modus et vltimus manifesti sunt mediū declarat Faber Stapulēsis hoc modo. Duplū non est causa simpli nec cōtra. Et si tibi sint nūmi quatuor et tibi octo/ duplum est et dimidiū. Sed tuum duplum non est causa mei dimidiū: nec meum dimidiū est causa tui dupli. At dices. Quaternarius ad suam dimidietatem duplus est/ duplum vero est pars constituens ergo causa quaternarij, respondet.

D ij

De atrarisa

S. augusti.
enchiridio.

Contradictorie
opposita

Aristoteles
Augustinus

Posterius.

Faber Stapulensis.

Obiectio.

Responsio.

Id sane accidit vt dimidium causa sit sed non in quantū dimidium. Sicut pater in quantū pater non est causa filij sed in quantū homo vt petrus. Petrus autem non est causa consequentie. Non enim sequitur. Petrus est, ergo filius est, sed bene sequitur. Petrus pater est ergo filium habet.

¶ De motu.

Motus sex dicuntur, species, generatio, corruptio, augmentatio, diminutio, alteratio, & secundum locum mutatio. Generatio est de nō esse ad esse mutatio, vt cum de oliua femine fit oliua. Corruptio est de esse ad non esse mutatio vt de esse iā dicti feminis ad eius non esse. Augmētatio est de minore quantitate ad maiorem mutatio, vt cum arbuscula crescit in arborem. Diminutio est de maiore quantitate ad minorem mutatio, vt dum quis corpore tenuatur. Alteratio est qualitatis mutatio, vt cum de sano fit eger. Secundum locum mutatio est de loco ad locum transitio vt antorsum, retrorsum, &c.

Sanct⁹ augustinus.

Hec vulgo. Ceterū sanctus Augustinus ista subtilius tractat dicens. Omnis mutatio fit aliquo trium modorum. Aut ex non subiecto in subiectū vt genesis. Aut ex subiecto in non subiectum vt interitus. Aut ex subiecto in subiectū vt motus. Motus autem quatuor habet species. Augmentum immutationem/ commutationem qualitatis & loci transgressionem. Cum aliquid oritur aut mouitur/ aut crescit/ aut decrescit, non fit cōmutatio sed immutatio, quia commutatio qualitatis est/ vt cum ex albo fit nigrum &c. Quam ille cōmutationem/nunc alterationē vocat.

Hucusque simplices voces quib⁹ veritas inquiritur diuidendo, definiendo/demonstrando. Diuisio viam ad artes preparat. Definitio preparata dilucidat. Demonstratio perficit.

¶ Diuisio.

Diuisio est termini magis communis i minus coēs partitio. Diuisionis tres sunt spēs Prima diuisio generis in suas differēcias vt aīaliū aliud rationale aliud irrationale Secunda. Diuisio generis in suas

species vt animalium aliud homo aliud bestia. Tertia
 Diuisio rei in partes vt hoīs aliud corpus aliud aīa.
 Corporis aliud caput aliud cetera membra.

Quidam numerant plures species: sed hee sufficientes q̄
 teras continent. Quidā etiam existimant diuisionē de-
 bere tantū bimēbrē esse/ sed falluntur. Requiritur autē
 vt ad minus bimembus sit. Interdū vero trimembus
 est vt propositionū triplex est materia/naturalis contin-
 gēs/ & remota. Interdū quadrimēbus vt oppositionum quatuor sunt
 species. Interdum quimembus vt quinq̄ sunt predicabilia &c.

¶ Ad bonam diuisionem tria requiruntur. Primum vt differentie ge-
 neris formaliter opponantur. Defectu cuius non est hec bona. Ani-
 malium aliud rationale aliud quadrupes. Secundum est. ne mem-
 bra diuisoria transcendāt diuisum. Ratione cuius hec est mala. Ani-
 malium aliud homo aliud non homo. Hā & saxum potest dici non ho-
 mo. Tertium est ne diuisum transcendunt membra. quare hec est ma-
 la. Animalium aliud homo aliud asinus. Hā et equus animal est.

Definitio.

Definitio est oratio essentiam rei significans.
 Definitio alia essentialis, alia accidētalis. De-
 finitio essentialis constat ex genere & differentia,
 vt animal rationale definitio hominis. Definitio acci-
 dentalis constat ex genere et aliquo accidente, vt ani-
 mal risibile, descriptio hominis.

Quia secundum. b. Augustinum. q̄ bona est definitio si nec
 plus nec minus contineat quā explicandum susceperis.
 Plus cōtineret si rogatus quid esset homo responderet
 aīal mortale. Quod ei⁹ cōuersiōe vniuersaliter sumpre
 sic potest probari. Hā verū est omnē hominē aīal esse mortale/ sed nō
 est verū omne aīal mortale esse hominem. Asinus autem contineret
 si adderes grammaticum. vt homo est animal rationale grammaticū.
 Plures enim homines sunt q̄ grammatici.

¶ Demonstratio.

Demonstratio est syllogismus faciēs scire. Scire
 autē est rem per causam cognoscere. Sed hec
 quia sine cōiunctione simplicium tractari nō possunt
 ideo prius de propositione (quæ nomine cōstat & ver-
 bo) differendum.

S. augusti.

Demonstratio proprie dicta propositionibus videtur necessaria quibus quae per se et videtur insunt ut homini esse animal. In huiusmodi autem demonstratione quedam principia sunt quae se nota quae probatione non indigent. Unde et vulgo dicitur. Contra negantem principia non est disputandum. ut in grammatica quingis sunt vocales. **H**. non est littera. In musica. Syllaba brevis est unius temporis. Poetae semper longa. In logica. De quolibet affirmatio vel negatio vera est: de nullo simul et.

¶ Tractatus quartus de propositione.

Onus est qualitas auditui propria. Vox est sonus elocutione formatus. Vocum alia significat aliquid, ut bonus. Alia nihil ut bo. Nomen est vox significatiua ad placitum sine tempore, ut homo. Verbum est vox significatiua ad placitum cum tempore, ut sentit. Oratio est

quae ex vocibus significatiuis constituitur, ut bonus homo. Propositionio est oratio verum vel falsum significans, ut homo sentit. Homo non sentit.

Vox proprie hominum est.

Sonum auditui competit sonus nec aliud auditur. Quod enim dicuntur audiri verba / audiri tuba, recepta locutio est pro sono eorum. Sonus autem alius vox / alius non vox ut strepitus / sibilus / fragor. ¶ Vox autem proprie sonus est qui fit locutione et litteris comprehendere potest. Quare mugitus / latratus et similia non sunt voces sed sonitus. Licet interdum apud autores etiam talia: voces appellentur. ut ibi. Fractas ad littora voces. ¶ Vocum alie naturaliter idem significant apud omnes. ut cum a dolente dicitur hem. Alie significant ad placitum patri instituentis ut vocabula quibus conceptus nostros eloquimur. ¶ Sub nomine etiam nomen comprehendit. Participium quoque nomen potius quam verbo annumerat: quod licet importet tempus non tamen primo et a se sicut verbum sed secundario et a verbo significationem temporis habet. ¶ Vulgo definitur oratione esse vocem significationem ad placitum. Ceterum. Nulla oratio consistens ex partibus vox est sed quilibet pars eius. Nam quid aliud est hoc locutio vox nisi vocabulum? Vocabulis autem consistens oratio quot vocabula tot voces habet. ¶ Orationum alia imperfecta / ut quibus ambulat. Alia perfecta. ut quibus ambulat mouet. Imperfecta et alia perfectae. ut miserere mei deus. Alia iubet. ut honora patrem et matrem. Alia optat. ut fiat mihi secundum verbum tuum. Alia copulat ut. Si futura greges suppleuerint auribus

Oratio non recte vox appellatur.

esto. Alia enunciat. vt In principio creauit deus celum & terram. Et hec sola spes omni dicitur propositio siue enunciatio. Quam solam logici tractant obnoxiam vero vel falso / quibuscumque verbis constat. vt regis est modeste regere. Regi competit temperantem esse. Regem decet esse benignum. Ab rege nil temere presumendum. Pluit &c.

Propositionum alia categorica, alia hypothetica. Propositio categorica est, que subiecto conitatur et predicato, vt deus est.

Elgo dicitur propositio categorica que habet subiectum predicatum & copulam. Copulam vocant verbum. subiectum quod precedit predicatum quod sequitur. vt homo est animal. Quando non habet nisi nomen & verbum/resoluitur/verbum in participium. vt deus est/deus est ens. Et docet quibus merito continentur tales fabulas. tamenque duas partes propositionis enumerant nomen & verbum. Subiectum est quod subicitur verbo. Predicatum est ipsum verbum vel solum vt deus est. vel cum adiuncto vt deus est iustus. Sepe vero suppositum siue subiectum subauditur vt lego scribis aduerserariis.

¶ De hypotheticis postea.

Propositionum categoricarum alia est affirmatiua, vt ego disputo. Alia negatiua, vt ego non disputo. Harum alie necessariae sunt & semper vere, vt homo est animal. Alie contingentes nec semper vere, vt homo currit.

Propositio quelibet dicitur dicitur vera quando conuenit cum re de qua dicitur. Tunc autem dicitur semper vera quando definitio aut pars eius aut proprium predicatur de subiecto vt homo est animal hoc est rationalis. Homo est capax discipline. Tunc vero dicitur propositio contingens quando dicitur accidens separabile de subiecto vt homo currit vel accidens de accidente vt album dulce est.

Propositionum categoricarum alia est vniuersalis, vt omne animal sentit. Alia particularis, vt aliquod animal sentit. Alia indefinita, vt animal sentit. Alia singularis, vt hoc animal sentit.

Propositio vniuersalis est in qua subicitur terminus communis signo vniuersali determinatus. Signa sunt quisque / quisquis / vnusquisque / quicumque / quotquot / omnis / omnino / semper / vbi que / nemo / nullus / nunquam / nusquam & similia.

Propositio vniuersalis.

Propositio
particularis

Propo^o inde
finita.

propositio
singularis

Aristo so.
phistarum

Aristote.

¶ Propositio particularis est in qua subijcitur terminus cōmunis si
quo particulari determinatus. Signa particularia sunt quisq̄/ alijs
vilius nonnullus quivis/ quilibet/ vteruis/ vterlibet/ vnq̄/ vsq̄/ aliqui/
alicubi/ nōnunq̄/ nōnichil et eiusmodi. Propo^o indefinita est in qua su
bjcitur terminus communis absq̄ signo vniuersali vel particulari v^t
omnes apostoli sunt duodecim. Tantum quinq̄ sunt predicabilia.
Sepe tamen indefinita sumitur vniuersaliter vt hominē decet esse
pium Sepe particulariter vt studet homo virtutibus. ¶ Propositio
singularis est in qua subijcitur terminus singularis vt hic homo mul
ta signa facit. ¶ Sophiste autem non contenti vocabulis v^t statie/ et
semper aliquid ridiculum fingentes addunt et volunt stare termi
num confuse tantū Fungunt. b. et aiunt sic stare determinate vt a hō
est. b. animal. Tu vero talia portenta contēne si liberaliter institui cō
cupiscis. ¶ Illud quoq̄ notandū q̄ quantitas propositionū attendit
tur penes subiectus. Quod si simplex fuerit nihil habet difficultatis
sim vero cōplexum tunc vel vnica acceptione accipiendum vel non
vnica sophiste delirant. Vnica (inquunt) si nominatiuus precedit vt
asinus hominis currit. Non vnica si precedit obliquus vt hoīs a sin⁹
currit. Autores vero etiā hoc portenta despiciunt et cū aristotele no
mina et verba transposita idem significare intelligunt/ ne sint sicut
equus et mulus quibus non est intellectus. De qualibet autem propo
sitione queri potest que/ qualis/ quanta/ Que querit an propo^o cate
gorica sit an hypothetica. Qualis querit vtrum sit affirmatiua an ne
gatiua. Quanta querit/ an sit vniuersalis/ particularis. indefinita an
singularis. Unde v^t sus petri hispani

Que/ ca vel hyp. Qualis/ ne/ vel/ af. Q̄sta. par/ In. fin.

Propositionum categoricarum alie sunt con
trariæ, alie subcontrariæ, alie subalternæ, a
lie cōtradictoriæ. Cōtrariæ sunt duę vniuersales eius
dem subiecti & prædicati, sed diuersæ qualitatis nunq̄
simul verę, vt omne animal sentit, nullum animal sen
tit. Subcontrariæ sunt duę particulares eiusdem subie
cti & prædicati, sed diuersę qualitatis nunq̄ simul falsę
vt aliquod animal sentit, aliquod animal non sentit,
Subalternę sunt vniuersalis & particularis eiusdē sub
iecti, prædicati & qualitas vt omne animal sentit aliquod
animal sentit Nullū animal sentit & aliquod animal nō
sentit Cōtradictorię sunt vel singulares vel cōmunes

Singulares vt hic homo sapit, hic homo nō sapit Con-
 tradictorię cōmunes sunt vniuersalis et particularis eius
 dē subiecti et prædicati sed oppositę qualitatis nūq̄ si-
 mul verę nec falsę, vt omne animal sentit aliquid ani-
 mal non sentit Nullū aīal sentit Aliquod aīal sentit.

Contrarie

Omne aīal fuit in arca noe

Null. animal. f. in arca noe

Omnis mula sterilis est.

Null. mula sterilis est.

Omnis oculus est dexter

Null. oculus est dexter

Subalterne

Contradictorie

Subalterne

Aliquod aīal fuit in arca noe

Aliq̄d aīal. f. in arca noe.

Aliqua mula sterilis est

Aliqua mula. si. est sterilis

Aliquis oculus est dexter

Aliqs oculus. si. est dexter

Subcontrarie

Lex siue regula contrariarū talis est vt nō sint simul ve-
 re/ quia iuxta philosophum circa idē opponūtur et simul
 eidem inesse non possunt. Et si verum est omnē ignē ca-
 lidum esse verum esse non possit Nullum ignem esse cali-
 dum In materia autem contingenti nonnūq̄ simul falsę sunt. Non
 enim necesse est omnem hominem esse grammaticum/ nullum homi-
 nem esse grammaticum. ¶ Lex ⁊ regula subcontrariarum talis est/ vt
 non sint simul falsę. quia si sic. darentur contradictorie simul falsę
 quod est impossibile. Nam si falsum est aliquam mulam esse sterilem

et falsum aliquam mulam non esse sterilem. consequenter vniuersalis affirmatiua falsa contradicet particulari negatiue false. quod fieri non potest. ¶ Possunt autem simul esse vere. vt patet in exemplis litere. Aliquod animal fuit in arca noe/ et ali quod animal non fuit in arca noe. Quia secundum. b. augustinum de ciuitate dei. Quicquid in aquis/ vel terre visceribus cōseruari potuit vt pisces ⁊ vermes nō erant in arca. ¶ Lex et regula contradictoriarum talis est vt nunq̄ possint simul esse vere vel false. ¶ Verarū singulares a disciplinis aliene sunt/ vt inutiles. Communes autē vsui sunt. De quibus et aristoteles manifestum est vnam negationem vnius affirmationis esse oppositet enim negare negationem quod affirmatio affirmant ¶ Et enim iste non pugnant. Enneas est pius Hero non est pius. Ita nec iste Canis aliquis est piscis ⁊ nullus canis est piscis. Si affirmatio de cane marino est/ et negatio de terrestri.

S. augustinus.

Lex contra dictionarum

Aristoteles

¶ De equipollentis.

Quidam hoc loco de equipollentis sermonem interferunt qui dam omnino omitunt. q̄ ad grammaticen magis q̄ ad logicen spectent equipollentie. Quarum solent tres dari regule ¶ Prima est: sicut equipollentes per negationem alteri prepositam sunt contradictorie/ ita etiam contradictorie sunt equipollentes. Exemplum/ omnis homo currit et omnis homo currit sunt equipollentes/ iam preponatur alteri negatio ⁊ contradicunt/ vt Non omnis homo currit est alterius contradictoria. Rursum. Omnis homo currit et aliquis homo non currit contradicunt/ prepone alteri negationem ⁊ equiualebunt. vt non aliquis homo non currit idem est quod omnis homo currit. Secunda est. Negatio postposita subiecto facit equipollere que prius erant contrarie vt he sunt contrarie. Omnis equus currit ⁊ nullus equus currit. Interfere negationem/ et erunt eadem vt/ Nullus equus non currit/ Id est omnis equus currit/ Et omnis equus non currit pro eo quod est. nullus equus currit. Notandum tamen de rigore sermonis neminem posse cogi/ vt omnis non accipiatur pro nullus. Licet enim quandoq̄ sic accipiatur/ vt omni pisce gladio nō vescitur in deus. Et nisi breuiati fuissent dies illi non fieret salua omnis caro. Non tamē semper nec virtute sermonis/ sed voluntate fermocinantis. vt omnes diuites esse non possunt. Omne volatile non habet pennas. In quibus accipitur/ omnis nou/ pro non omnis. Tertia est. Negatio preposita et postposita facit equipollere que prius erant subalterne vt/ Non aliquis equus non currit/ id est omnis equus currit. Non omnis equus non currit idem quod aliquis equus currit. ¶ Autores autem euitant multiplicare negationes ne obscuro sint. Contrario sophiste/ earum multitudine gaudent vt vel sic docti videantur.

Ex valla. li. is. diale.

¶ Omnis non pro non omnis.

De conuersione.

Conuersio propositionis est subiecti in prædicatum mutatio, Conuersionis due sunt species simplex & p accidēs. Simpliciter conuertuntur particularis affirmatiua & vniuersalis negatiua, vt ali quod animal sapit ergo aliquod sapiens est animal. Nullus homo lapis est ergo nullus lapis homo est. Per accidens conuertitur vniuersalis affirmatiua in particularem affirmatiuam, vt omnis homo est animal, ergo quoddam animal est homo. Vnde versus. Feci simpliciter: a q̄ per acci.

Conuersio tunc bona est quando posterior necessario sequitur ex priore vt si aliquis homo recte sapit, ergo aliquod recte sapiens est homo. Que autem sint conuertibiles et in quas conuertantur. Satis ostendit littera. Videlicet vniuersalis affirmatiua per accidens quam signat a littera inuersicula. Et tam particularis affirmatiua signata per/i/ q̄ vniuersalis negatiua signata per/e/in verbo/fea. ¶ Adunt quidam monstrum quoddam quod conuersionem per contrapositionem nuncupant commutātes terminos finitos in infinitos et aiunt. Omnis homo est rationalis Ergo non rationale est non homo Nullus homo est lapis ergo aliquis non lapis non est non homo. Quem loquendi modum neq̄ latinum neq̄ auctoribus probatum merito detestamur.

De modalibus.

Propositio modalis est in qua ponitur modus, possibilis, contingēs, impossibilis, aut necessarius. Modalium subiectū obliquū est. Prædicatum est verbum infinitū adiuncto modo. Quātitas sumitur a subiecto. Qualitas a prædicato Earum oppositioni quatuor vocabula seruiūt. Amabimus, edentuli, flace, purpurea. Quorum a nihil negat e, verbum, i modum & u totum.

Tractatus quartus

¶ Vtes affirmatiue.

¶ Vtes negatiue.

- u Non est poss. o. ho. non spirare.
- u Non est conti. o. h. non spirare.
- e Est imposs. o. h. non spirare.
- a Est neces. o. h. spirare.

- Non est poss. o. ho. spirare. i
- Non est conti. o. h. spirare. i
- Est imposs. o. h. spirare. a
- Non est neces. o. h. spirare. e

Subalterne

Contradictorie
Contra dictorie

Subalterne

- a Est pos. aliquem. h. spirare.
- a Est conti. ali. h. spirare.
- i Non est impos. ali. h. spirare.
- u No est neces. ali. h. no spirare.

- Est pos. aliq. h. non spirare. e
- Est conti. ali. h. non spirare. e
- No est impos. al. h. no spirare. u
- Non est neces. ali. h. spirare. i

¶ Particulares affirmat.

¶ Particulares negat.

Magis laborare magis / intelligere min⁹. q⁹ in modalib⁹ no uelli solent. Facit hoc illis aut ignorantia pceptoz / aut nimia diligētia. Cū res adco facilis sit vt pleriq⁹ dedignent a simplicibus pronūciatis separare. Habet autē modalis propositio nomē a modo. Modi sunt / possibilis / cōtingēs / impossibilis / z necessarius. ¶ Necessariū (ait Faber) id appellat qd semp est. vt moueri celū. Impossibile qd nūq⁹ ē vt hominē esse lapidē. Possibile autē z cōtingēs mō sūt mō nō sūt: vt hominē ābulare q̄scere. ¶ Propositio necessaria non potest esse falsa / vt de⁹ est etern⁹. Propositio impossibilis nō pōt esse vera / vt hō est lapis. Propositio autē possibilis z cōtingēs hūc vera nūc falsa vt hominē in senectute canescere. Et tale contingens qd euenire natū est habet locū in disciplinis. Resiqua cōtingencia reiscūtur. Quoz vnū dicit cōtingēs rarū qz raro cōtingit vt fodientē reperire thesaurū. Aliud cōtingēs idifferēs vt ambulare. ¶ Subiectū modalū fere accusatiū⁹ est casus. Predicatiū infinitiuū adiuncto modo vbicūq⁹ ponat / siue in principio vt possibile est hominē currere / siue in medio vt hominē possibile est currere / siue in fine vt hominē currere est possibile. ¶ Licet sophiste modū in medio positū putēt facere diuisam ppositionē. Docti vero semper cōpositā censent z seruāt / etiā si mod⁹ in medio ponat. Quātitas su-

Faber stapu
lensis.

¶ Triplex est
contingens.

mis a subiecto sicut in alijs categoricis. Qualitas a p̄dicato. De qua
rum oppositione Petrus hispanus aliquot versiculos edidit

Primus amabimus est. edentuli que secundus
Tertius iliace. quartus purpurea dictus
Prima subest quarte vice particularis habens se
Hac habet ad seriem selege secunda sequentem
Tertius est quarto semper contrarius ordo
Sit tibi linea subcontraria prima secunde
Tertius est primo contradictorius ordo.
Pugnat cum quarto contradicendo secundus.

Primus est
ordo siue p̄
ma linea est
amabimus.

¶ Quidam autē subiectū modalī esse actū z verbū simul. vt homi
nē currere. p̄dicatū vero modū tātū vt possibile est. Et oēs quidē
equipollere q̄ sunt eiusdē anguli in figura: non tñ oēs opponi ceteris/
nec esse eiusdē qualitatis. Nā in amabim⁹ z edentuli duas priores af
firmari/posteriores negari. Ecōtrario in iliace z purpurea priores es
se negatiuas reliquas affirmari. Singulas primi ordinis cōtradicē
re singulis tertij ordinis. Et vbi tres fuerunt vniuersales quartam
oportere singularē esse z cōtra. Sed miror eos adeo cecutire vt non
videant equipollere nō posse que diuerse sunt qualitatis. Qd̄ etiam
mod⁹ p̄dicatū non sit/satis patet. Primo qz mod⁹ dicit̄ adiacens rei
determinatio tā nominalit̄ qz adverbialit̄ sumpt⁹ vt hō necessario spi
rat z hominē spirare necesse est. At sicut necessario nō est p̄dicatum/
ita nec necesse. Item si modus esset p̄dicatū deberet in conuersione
fieri subiectū. Sed nemo sic venit hominē currere est possibile q̄ pos
sibile est hominē currere sed ita hominē currere est possibile q̄ quod
dā currēs possibile est esse hominē. Postremo. Latine dicit̄ cōtingit
hominē currere. Non latine contingit homo currere. qz verbū imper
sonale non admittit suppositū. Quod est ergo subiectū/qd̄ p̄dicatum
huit⁹. Cōtingit hominē currere: Neutrū habet expressum sed. verūqz
implicite. cū sensus sit contingit vt homo currat. Nam sicut contingit
non est p̄dicatū ita nec possibile/nec reliqua. Modalium igit̄ qualitas
non a modo tātū: sed a verbo infinitiuo dependet adiuncto modo de
terminante. Et sicut in hac modalī/ homo necessario spirat. spiratio
concretiue p̄dicat̄ de hoīe. sic etiā in ista. hominē spirare necesse est.
cum sensus vtrobisqz sit idem.

Primi ordi
nis amabim⁹

¶ De hypotheticis.

Propositio hypothetica duabus constat catego
ricis. Eius tres dicuntur species. Copulatiua.
Disiunctiua. Conditionalis. Copulatiua est. cuius par
tes copulat cōiunctio copulatiua. vt cicero disputat &

milo defenditur. Disiunctiua est cuius partes copulat
 cōiunctio disiunctiua, vt oīs affirmatio vera est aut fal
 sa. Cōditionalis est cuius partes copulat si, quia, & eius
 modi, vt Si hō est, aīal est. Ad veritatē disiunctiue suffi
 cit alteram partem esse veram. Ad veritatem cæterarū
 oportet vtramq; partem esse veram.

Hypotheti
 cus supposi
 titius.
 Copulatiua
 nō est artus.

Disiunctiua
 seruit arti.

De sequen
 tijs bonis et
 lis.

Hæc forma
 lis et bona
 sequentis.

Regula sc̄m

Hypotheticus latine dicitur supposititiu⁹. Propō igitur hypotheti
 ca supponit aliqd. Ad causa sit cōsequētis. Cū et vna tñ
 proprie species hypothetica est. sc̄d conditionalis q̄ et causa
 lis siue rationalis dicitur. Reliquæ nō sunt pprie. Quaru copu
 latiua neq; doctrinalis est neq; ad logicen respicit/ sub qua continent
 multe/ vt localis. sc̄d illud. Vbi ego suz illic z minister me⁹ erit. Te
 poralis vt. Qñ infirmoz tūc fortior sum z potens. Similitudinis vt
 Dispono vobis sicut disposuit mihi p̄f meus regnū. Relatiua vt Bea
 ti mortui qui in dño moriuntur. ¶ Disiunctiua hō nihil ad disciplinam
 spectat. Hæc videtur in syllogis cornutis vt Aut pie viuīs aut im
 pie. Si pie. perfectionē patens. Sin impie. vt tibi est. ¶ Porro cōdi
 tionalis ad artē maxime p̄inet. Cuius altera pars ex altera necessa
 rio sequitur si recte argumētariis. Cū cōuenit hic nosse qd̄ sequentia/
 qñ bona qñ nō bona. ¶ Consequētia est ex ascedente sequentis il
 latio. Cōsequētia bona est qñ necessario sequitur sequens verū ex as
 cedente vero. vt hō est igitur z aīal est. Consequētia mala est qñ nō se
 quitur necessario cōsequens verū ex ascedente vero. vt aīal est igitur
 z homo est. Et ḡraliter illa consequentia non valet cur⁹ ascedens su
 perius est sequēte vt si dicas. Quidā mouet ergo currit. Hō enim
 multipliciter moueri et tñ nō currere. ¶ Cōsequētia bonā diuidūt q̄
 dā in materialē z in formālē. Materialē vocant non valēt seip̄ in si
 mili forma. vt Bene inquitur sequitur. Hō currit ergo deus est sed in si
 mili forma nō sequitur. Hō currit ergo aīal⁹ est. Et ego satis mirari ne
 que o stultitiam eorū/ q̄ humanū cursū/ diuine credant esse causam
 esse/ quasi deus esse non possit nisi hō currat. Materialis certe hoīes
 qui hęc materiā effugerūt. Tu vero contēne fabulas istas. eāq; qua
 dicunt Ad impossibile sequi quodlibet. et ad quodlibet sequi necessa
 rium. vt homo est lapis ergo deus est. eternus ergo mouetur/ celum
 ergo sentit animal. ergo baculus stat in angulo. Et cetera que ad
 disciplinam etiam ipsi se tibus ne applicari quidem possunt. Om
 nemq; consequentiam existima formalem z bonam/ vbi ex anteces
 dente necessario sequitur consequens vt. so crates est igitur et homo
 est. Homo disputat ergo et animal disputat. Omne animal est substā
 tia ergo quedam substantia animal est. Item si homo non sentit ergo
 nec animal sentit. Sed nullum animal absq; sensu est ergo nec homo
 sensu caret. Hæc regula generalis est. Quoties ad antecedens sequi

tur consequens toties ad consequentis oppositum/sequitur oppositū antecedentis. ¶ Aliud exēpium. Si hō est immobilis ergo z aial est immobile. Sed nullum animal immobile est. igitur nec vllus homo est immobilis.

Obiectiones in contrarias.

Opponens

H sunt cōtrarie simul vere. Omnis asinus est bestia/ z nullus asinus est omnis bestia. ¶ Non sunt contrarie quia non eiusdem predicati. oppo. Iste sunt eiusdem subiecti z predicati/omnis homo currit nullus homo currit z tamen simul vere. ¶ Respon. Nego simul veras. Opp. Probo per casuz quo mares sedcant et femine tantum currant. Resp. In illo casu non sunt magis contrarie q̄ iste. Omnis homo currit nullus equus currit quia licet sint eiusdem subiecti et predicati. voce non tamen significato quod semper presupponitur in omni disputatione. Alioquin laboratur in equiuocis. op. Saltem iste sunt contrarie simul vere. Omnes apostoli sunt duodecim et nulli apostoli sunt duodecim. ¶ Respon. Distingo. Si capis omnes distributiue/ affirmatio falsa est. Si capis collectiue non sunt contrarie quia tunc prior indefinita non vllis. op. Iste sunt eiusdem subiecti et predicati simul vere. Omnis leo rugit nullus leo rugit. ¶ Nego simul veras. op. Prior est vera per regulā generalē qua tale pdicatl dicit aptitudinē ad actū v̄ siue leo rugiat actu siue non/semper tamen aptus natus est rugire. Altera etiā vera est casu quo null⁹ actu rugiat. ¶ Sic quidē vere sunt/ sed nō vniuoce si altera intelligat de actu z altera de aptitudine. op. Iste sunt cōtrarie/ vterq; istorum currit z neuter istorum currit. z tamen non sunt eiusdem subiecti. ¶ Implicite sunt eiusdem subiecti. ¶ Hā sensus prioris est. Omnes demonstrati currunt scz duo. Sensus alterius. Nulli demonstrati currunt. Subalterna prioris est aliquis istorum currit. Eius contradictoria est. Aliquis istorum non currit.

Obiectiones in subcontrarias.

Opponens.

Iste sunt subcontrarie simul false. Asinus cuiuslibet hominis est bestia et asinus cuiuslibet hominis non est bestia ergo lex carum falsa. Quia nullus asinus ostēdi potest qui sit cuiuslibet hominis. Similiter altera ostenditur falsa per regulam equipollentie/ cuiuslibet non quasi nullus. Jam sicut falsum est nullus hominis asinus est bestia ita cuiuslibet hominis asinus nō bestia. ¶ Respon. Hec proprie sophistarum sunt quibus nihil ferme familiarius est cuiuslibet hominis asino. Hi primo falluntur putantes quilibet signum esse v̄le cum sit particulare iuxta vallam in dialecticis. Secundo falluntur ponentes differentiam inter asinum cuiuslibet hominis et cuiuslibet hominis asinum. Errant tertio q̄ putāt semper equipollere omnis non et nullus.

¶ Igitur ad argumentū dicitur negatiua tantū falsa. Etiam si quis
bet accipias vniuersali. Nam sic bene sequitur. A sinus omnis homi-
nis est bestia ergo huius ho is et illius. &c. Nec oportet vt asin⁹ vn⁹
sit omnium. op. Iste sunt particulares opposite qualitatibus. Aliquis
homo est animal aliquis homo animal non est/et tamen nō sunt sub-
contrarie quia predicatū vtriusq; tenetur particulariter. R. Licet in
negatiua animal pcedat negationē/negatur tamē et vniuersaliter ac-
cipitur. Et consequenter sunt subcōtrarie. op. Saltem he simul fal-
se sunt. Aliquis homo omne animal est & aliquis homo omne animal
non est. R. Affirmatio tantū falsa cuius contradictoria vera. Null⁹
homo est omne animal. Nam teste philoso. nulla affirmatio vere est
cuius predicatū sumitur vniuersaliter. Cuius ratio est. Quia si vnus
homo esset omne animal ergo vnus homo esset hoc animal et illud
animal et sic de alijs quod est impossibile. Et hoc etiam notandū q
predicatum siue pcedat copulam siue sequatur semper tamē sequi
intelligitur ab autoribus. Eundemq; sensum facit. vnus homo om-
nis homo est et vnus homo est omnis homo.

¶ Obiectiones in contradictorias. Opponens

Iste sunt contradictorie simul false. Omnis homo est om-
ne animal et aliquis homo omne animal non est. R. Affir-
matio tantum falsa. Nā predicatum eius vniuersaliter su-
mitur/sicut subiectus. Et sub vtroq; descenditur copulati-
ue vt hic homo est omne animal et ille homo est omne animal quod
est falsum/etiam quocūq; casu dato. oppo. Si falsum est hoc animal
est omne animal/casu quo plura non sit ergo falsum est quod hic sol
est omnis sol. R. Admitto similitudinē. op. Sed hic sol si non est om-
nis sol ergo sunt plures. R. Nego consequentā. Nam magis opposi-
tum sequitur q vnus sol non est multi sed vnus. op. Possum ne res-
ete dicere. Omnis sol lucet. R. Recte si tamen accipias omnis pro
totus/vt aurores interdum accipiunt. op. Accipio distributiue. R.
Nemo de vno tantū supposito loquens sic accipit nisi barbarus. op.
Non curo de barbaria. Nos logici bene consueuimus loqui barbare/
responde potius vtrū ne vera sit an falsa. R. Tu magis hoc dicito q
barbara calles. op. Probo verā per contradictoriam eius falsam ali-
quis sol non lucet. R. Heccine est illa distributio tua? op. Et nimum
viges Nonne possum dicere. Hic sol lucet et ille/ et sic de alijs ergo
omnis sol lucet. R. Quē hunc et illum ostendis? op. Semper eundē
Verba tantum multiplico. Et hoc sufficit nobis. R. Tur ergo non
ais simpliciter. Iste sol lucet. idem nō lucet. op. Et ostendā quid ex
arte possum. R. Et fabulam te (non dico rabulā) facias que enim ars
est semper ridicula dicere? Cur non audis aristotele in primo de celo
De duobus non dicimus omnes sed de tribus. Nā velis nolis plura
significas si distribuis. op. Ledo vel inuitus. et ad subalternas progre-
dior/que miro a te preterea sine lege. Que talis est. Vniuersali exi-
stente vera particularis est vere. R. Quia parum conducebat artem
Quis enim nesciat ex vniuersali vera sequi particularem/veram?

prio pter. h.

Petrus hi-
spañ. & vallaAr istoteles
et omittitur
subalternas

In subalternas.

Opponens.

Iste sunt subalterne. Omnis homo est ois homo & aliquis homo est omnis homo quarū vniuersalis vera & particularis falsa. *R.* Nego vniuersalē esse verā. *op.* Probo dupliciter. primo per boetiū dicentem Nulla p̄dicatio vcrio illa qua predicatur idē de seipso. Deinde per inductionē. vt hic homo est hic homo/et ille homo est ille homo & sic de alijs. Ergo ois homo est omnis homo. *R.* Nō predicatur idem de seipso. *Q.* predicatur vniuersale de subiecto distributo Similiter inductio nō procedit. Nam dicendum erat hic homo est omnis homo. *zc.* Et tunc sicut consequēs est falsum ita et antecedens. In conuersionem opponens.

Boetius.

Bene sequitur Omnis homo est risibilis/ergo omne risibile est homo. Et sic vniuersalis affirmatiua tā bene cōuertitur vt negatiua simpliciter. *R.* Licet propria cōuertuntur non tamē alia oia Non enim sequit̄ ois homo est aial ergo omne aial est hō. Itaq; qđ gñale non erat non opus erat ponere. *op.* Gñale est vniuersalē negatiuā cōverti per accidēs. Et nullus homo est lapis ergo aliquis lapis nō est homo. *R.* Potest quidē sed parum spectat ad artē/ideo cū philosopho p̄terimus. *op.* Particularis negatio tam bene cōuertitur simpliciter vt affirmatio Nam bene sequitur. Aliquis homo nō est lapis ergo aliquis lapis nō est hō. *R.* Quāuis bene sequitur in illis quozū predicata nunq̄ insunt subiecto non tamen in alijs vt ostendit philosophus in analyticis li. pri. ca. ij. Nō enim sequitur Aliquod aial nō est homo ergo aliquis hō nō est aial. *op.* Indefinite et singularis cōuertūtur simpliciter. Et homo est aial ergo animal est homo Simon est petrus ergo petrus est simon. quozum hic nulla fit inētio. *R.* De particularibus et indefinitis idē est iudicium. Singulares a disciplinis aliene sunt. *op.* Si de particularib⁹ et indefinitis idem esset iudicium/bene sequeretur. homo est nomen ergo nomen/est homo. *R.* Nego consequentiā/quia in omni vsu logico presupponitur eadem acceptio terminozum quod hic non facis. Nam p̄io: accipitur materialiter. Altera personaliter.

Aristote. in analyticis

Nota. bñ.

¶ Tractatus quintus de locis dialecticis.

Escripta Propositione restant loci dialectici. id est disputandi materię. Restant et formę quibus in disputatione et vsu propositionis opus est. Locus dialecticus, argumētorum sedes est Argumenta sunt rationes,

que remprius dubiam disputando certam faciunt.

Becete locus dialecticus sedes siue armariū dicitur in quo totius argumentationis materia velut thesaurus quidam reponitur ad communem vsum disputantium. Sicut enim edificator primum materiam congerit ad edificandū ita disputator ex locis argumenta sumit ad disputandum. Omnem enim disputandi materiam loci continent. Quare si quod thema propositum fuerit/primum ex locis pete quid dici possit: deinde forma syllogistica vel alia que libet forma profert in medium quod inuenieris. Ita enim vis inuentionis in locis est e quib⁹ ceu fontibus oratio ducitur. Qui ne scit rem per locos describere bene argumentari non pot

Locorum nomina sunt, etymologia, definitio, genus, species, differētia, proprium, vniuersale, magis commune, coniugata, totum, partes, materia, forma, efficiēs, finis, effectus, generatio, corruptio, locus, tempus, signa communiter, accidētia, autoritas, simile, proportio, minus, maior, par opposita, disparata, diuisio.

Alij plures/alij pauciores enumerant. Alij alios dialecticos/alios oratoribus tribuunt. Alij/omnes omnibus cōmunes iudicant. Quod et ipse sentio. Licet non nesciam dialecticos certis et necessarijs operam suam libentius impendere/oratores vero et iuris interpretes q̄ maxime incumbere probabilibus.

AB etymologia ducuntur argumenta tripliciter. Primo, nominis interpretatione vt ciuitas est consensus ciuium. Consensus igitur, ciuium, ciuitatē constituit. Secundo nominis cognominatione, vt humanitas homini maxime propria. Humanitatis igitur artes ei vel maxime appetendę. Tertio, nominis translatione vt super aspidem et basiliscū fideles ambulant ergo satanam pede conculcant.

etymologia
2no rei. atq;
finitio nois
p eodē acci
piuntur

Becete nature ordinem sequitur. quisquis ab etymologia locos orditur. Que certam vocis reddit significantiam ne sub equiuocis laboretur. Hec alibi finitio nominis appellatur. Que (teste friso) sit tribus modis Interpretatione:

vt: inter domus instrumenta pecunia ponitur quia pecunia instruitur domus Lognominatione quam greci vocant *ἐκνομασία* vbi similitudo nominis rei diuersam cōplectitur vt humanitas que proprie significat humanam naturam minus autem proprie *παιδεία* id est eruditionem. Et sic artes humanitatis sunt artes liberales. Translacione siue metaphora vt apud nasonem. Quis enim celayerit ignē Lumine qui semper u proditur ipse suo. Ignem pro amore posuit. Deinde ex lumine argumentatur tanq̄ de vero igne dixerit. Et diabolus in sacris dictus est aspis et basiliscus. ¶ Solent quidam ab interpretatione sic accipere quasi oporteret aliquid de alia in aliam linguam interpretari/et hosos in montem vertere Sophia (inquūt) sapientia dicitur. At sapientie studendum est/igitur et sophie. Quod q̄ puerile sit hinc patet q̄ eo modo nihil aliud rei inferitur q̄ si vocem eandem repetas. Sapientie studendum est ergo sapientie studēdum est. Quare merito miratur agricola. Quid ipsis in mentem uenerit. vt hunc locum et intra substantiam ponerēt cum apud omnes gentes rerum eadem sit substantia. nomina vero diuersa.

Rodolfus
agricola fr̄is
suis.

ps. 99.

ps. idem est
q̄d mons.

rodolf. agri.
li. j. ca. xxij.

A Definitioe ad definitum hoc modo ducitur argumentum. Bonum affectum deus homini tribuit ergo virtutem tribuit. Mundi domina nullum habuit affectum malum ergo nullum habuit viciū. Et cōtra, qui virtute præditus est, affectu bono præditus. Baptista dominicio caruit ergo malum affectum nō habuit.

Definitionem binembrem supra diximus. essentialē et accidentalem. Ab vtraq̄ ducitur argumētum. Ab essentiali sic. Bonus affectus ergo virtus est. Ab accidentali sic. Ille fabrorū princeps est ergo dedalus alter. Et contra. id est a definito ad definitionem/vt. Lulex animal est sentit

A Genere ad speciem negatiue tantum, vt Larius non est auis. Ergo non est fulica. Corpus non est quantitas: ergo nec superficies. Temeritas non est virtus ergo nec fortitudo.

His tribus exemplis patet modus argumentandi a genere ad speciem. Sensus autē exemplorum est iste. Larius non est fulica/quia larius non est auis. sed lacus nouicomensis de quo catullus ita canit.

Catullus,

Ter onam veniat non relinquant

Lo mi menia larumq; litus

Fulca vero avis alio nomine dicitur larus non larius. Corpus non est superficies quia corpus non est substantia sed quantum. Temeritas non est fortitudo quia non est virtus. Fortitudo autem virtus est.

A species ad genus argumenta per affirmationem fiunt, ut gobi piscis est igitur & animal. Nul- lum corpus superficie caret, ergo nec quantitate. Nemi ni mortalium deest color ergo neque qualitas.

Exemplis his probatur quod gobi sit animal quia piscis est, quod omne corpus habeat quantitatem habeat quia colorem habet. Sic ubi fortitudo laudatur virtus laudatur quia fortitudo virtus est. Ubi prodigalitas vituperatur virtus vituperatur quia prodigalitas vicium est. Ubi laurum predicatur arborem predicatur quia laurus arbor est.

A Differentia sicut a definitione ratiocinamur ut si quod animal rationis est particeps, hominem id esse necesse est. Quod autem irrationale est, id bestiam esse convenit. Cum nondum esset homo rationalis anima non erat.

De loco quemadmodum definitionis videtur. A dicitur ad speciem a specie a differentiam tum affirmatiue tum negatiue. ut si quod rationale nascitur/homo nascitur. Si quod animatum expers rationis est/id bestia sit oportet. Solent nonnulli dicere/brutum sit oportet. diuidentes animal in hominem et brutum quasi omne brutum sit animal. Cum terra quoque bruta dicatur apud flaccum. l. s. car. ode. iij. Duo bruta tellus et vaga flumina. Cum nondum esset homo scilicet quinq; diebus primis non erat anima rationalis. Aliter et male creditur origenes contra catholicam fidem.

Terrā brutā vocat flaccus.

A proprio ad eius subiectum sicut a differentia ad speciem argumentamur. ut si quod anima hinc natus est, ipsum equum esse necesse est. Si quod disciplinę capax, hoc hominem esse constat. Et contra. Si

Ieo non est neq; quod rugiat animal est. Si nullus est philosophus nulla cum virtute cura scientiæ est.

Simitur hic proprium latius q̄ in predicabilibus scilicet quidquid rerum et precipue cognatarum discrimina facit vt quo prodigalitas a liberalitate differt quo temeritas a fortitudine liberalis pia z recta intentione bona sua, indigenti distribuit. Prodigus neq; pietatē curat neq; rectitudinem/ sed indiferece prauēq; prodigit. Fortis studet animo preparato patiēter aduersa ferre. Temerarius inconsultus z preceps agitur.

Liberalis a prodigo.
Fortis a temerario differt.

AB vniuersali ad particulare sic argumētatur
Visus est p̄ceptiuus omnis coloris igitur & albedinis. Omne corpus animatum viuit cōsequentē & arbores. Nullum sidus animatum est ergo nec sol nec luna.

Uniuersale est terminus communis vniuersaliter sumptus quod nōnulli nūcupant totum in quantitate. Rectius autē z intellectu facilius dixeris. Superius respectu sui inferioris. Nullus sidus/animatum esse recte p̄dicat ecclesia. Secus olim credidit ethnico:um fides.

Totū i q̄ti tate.

A Magis cōmuni ad minus cōmune sequitur
negatiue tantū, vt mundus non est animal; ergo non est animal egrum. Contra vero per affirmationē, vt vinū tenue calefacit ergo vinum calefacit.

Hunc locum quidam appellant totus in modo. Fortassis vt rem facillimam/ difficilem reddant. In exaggerādis caulis plurimum valet, vt, vero ne hominis quidem officium fecit, tantum abfuit vt boni viri officium fecerit. Facile autem est videre quid magis quid minus commune sit. Nam homo latius patet q̄ homo bonus. Et vinum q̄ vinū tenue. Et animal q̄ animal sanum. Negatiue tantum. Non enim sequitur Paulus homo est ergo doctus homo est. Aut vinum calefacit ergo z vinum tenue.

Totū in mō

A cōiugatis hoc modo fiunt argumenta. Si legere aliquid agere est, ergo & lectio alicuius est actio. Peccare non est bonum, ergo nec peccatum est bonum. Villicus prudenter egit, prudens igitur fuit.

Coniugata
scdm frisiu.

Coniugata dicuntur, q̄ vocis similitudine sub vnum (quos
dā modo) iugum deuincta sunt/ vt est a sapientia sapiens
sapere/sapienter. Sunt autem quēdam coniugata que fas-
cilius inueniuntur in re quam in nomine vt virtutis/officii/
somnia. Nam sicut a calore calidum sic a virtute probum/ab officio in-
dustrium/a somno dormientem recte dixeris. Elegāter hoc loco Te-
rentius vsus est dicens. Homo sum/humani nihil alienum a me puto
Hec frisius. Cui concordat & Cicero dicens. Coniugata esse que ab
vno coorta varie conmutantur/vt sapientia sapiens sapi enter. Bris-
toteles autem ista diuidit. Nam coniugata vocat vnus iugi/nomina
verba participia. Casus autem aduerbia. Licet postea concedat ad-
uerbia coniugatis annumerari posse.

Terentius.
Coniugata
scdm Luce.
et Aristote.

AToto ad partem necessariam recte sequitur
vt paulus homo est, ergo corpore constat &
anima, Sapientia ædificauit sibi domum posuit igitur
fundamētum, latera, tectum. Nabuchodonosor fuit ar-
bor, ergo radices & ramos habuit.

Autē dicitur quod suis partibus integratur. Partes alie
necessarie sunt ad esse totius/vt ad esse hominis necessa-
rie sunt anima corpus/cor et caput. Ad esse dom⁹ requi-
runtur fundamentum/parietes, & tectus. Ad esse arboris
radices/truncus & rami. Alie sunt partes non necessarie ad esse toti⁹
vt auris oculus nasus pedes & manus. Cancelli fera lateres. Adul-
la folia cortices. Quod autem truncus interdū dicitur arbor rece-
pta locutio est pro synecdochen. Porro Nabuchodonosor metapho-
rice dictus est arbor magnarum frondium propter magnū dominium
eius dan. x. Aristoteles autem quēlibet etiam hominē vocat arborē
sed inuersam, cuius capilli radices sint rami vero manus & pedes.

APartibus sufficienter enumeratis totū collig-
gitur, vt Quod senatui plebiq; vicio datur,
id vniuersæ reipublicæ vicio datur. Qui neq; vulgo
neq; magistratui acceptus est nemi civiū est acceptus;

Sicut ex toto partes ita etiam ex partibus simul sumptis
totū colligit tā affirmatiue q̄ negatiue. Et vna autē pri-
cipali parte negata negat et totū. ne fundamētū quidē
vllū est: tantū abest vt sit domus. Valet autē hic maxime
loc⁹ ad ampliā dā orationē. Verborū enī copā subministrat. Ut quē
pontificē clerus & popul⁹ vnanimiter elegerunt tota ciuitas recte dicitur

citur elegisse. ¶ Sic caput/os/ventrē/reliqua deiformis mēbra fuisse dicit e fopos totus ḡ deiformis/totus monstrū fuit.

A Materia & forma rarius argumēta ducūtur,
vt Si ferrum non est, nec ensis ferreus. Si ter
ranone est rotunda non habet globi speciem,

H Si duo loci quibus parū seruiāt argumentationi plurimū tñ
seruiunt rerū cōparationi / vt scyphus argenteus stanneo
preciosior est. Sic Helenae poculo sagino praefertur ma
nelai crater aureus.

A Causa efficiente ad effectū vt sol ortus est ergo
dies est. Traianus non genuit non igitur natus
est ei filius. Nemo aedificat nullum ergo sit aedificium.

E hic locus exercende copie vel aptissimus est. **P**otes
autem cuius rei causam assignare ppriā. Nō enī recte col
legeris. Faber est ḡ domus est. Aut edificans est ḡ domus
fit. Potest enim aliquot aedificium fieri et tñ nō fieri domū.

A Causa finali plurima argumenta ducuntur,
quod omnium rerum & actionum certus sit
finis propter quem fiant vt Naturaliter homines scire
desiderāt, insister igitur vt aliquid sciāt. Omnes volūt
esse beati: beatitudinis ergo media diuersa sectantur.
Hostiles insultus praecauent ciues quapropter urbem
muniunt.

Quid diligenter attendere videbit oīo in rerū natura nihil
ociosum esse/ sed oīa ad certum et ppriū finē a sapiētissi
mo conditore mūdi esse disposita. Unde et scriptura iob
quinto dicit. Nihil in terra fit sine causa. Nāuis ad nauis
gādū. Currus ad conuehendū/equus ad equitādū. Quantū propter
scientiā laborem in se quisq; satis experit. Porro beatitudinem ab
oib; appeti nemo qui nesciat. Sed vtinam nemo quoq; quid ipsa sit
ignozaret. Atrones/fures/adulteri beatos se putant si quod deside
rant consequantur. At non ita se res habet. Sed beati quoz remisse
sunt iniquitates et quorum tecta sunt peccata.

A B effectib; ad causas sic argumētamur. Ad mā
teriā. Scyphus liquitur nō est igit ligneus. Ad

Tractatus quintus

formam Volubilis est globus ergo rotundus. Ad effici-
cientem, dies est ergo sol ortus est Ad finē. Currit mer-
cator ad indos. ergo peregrinis mercibus delectatur.

Sicut positis causis ponuntur effectus siue euenta: sic effectibus habitis/causam presuisse perspicuum est. Nam calceus sutozem fuisse conuincit/litorem paries murus latomum/sabrum culter. Hic monēdi sunt tyrunculi/ut cuiusq; thematis rationem et causam diligenter attendant. ¶ Locus a generatione et corruptione. themis-
sius ponit. Cicero non ponit. Boetius effectibus ascribit. Exem-
pla generationis dari solent Assuetudo ad virtutem bona est. ergo
virtus bona. Exempla corruptionis Cessare a vicis bonum est ergo
viciū non bonum Desuēscere a virtute malū. virtus igitur non ma-
la. Accipiunt autem hic generationem pro cuiusq; rei acquisitione.
Corruptionem pro desitione.

Themistiu⁹
Tullius
Boetius

A Loco et tempore necessaria argumenta sumū-
tur, vt deus semper et vbiq; presens est ergo
nunc et hic presens est. Clodius non violauit romę sa-
cra bonę deę Tempore enim sacrorum non fui romę,
sed interannię.

Roma. x.

A Rgumentis a loco et tempore: plena sunt auctoꝝ scripta. Ex
tempore. sanctus paulus arguit iustitiam non haberi ex operi-
bus legis sed ex fide vbi abrahā fuisse iustum ante circūcisionem do-
cet. Ex tempore conuincitur volumē illud non esse pamphili in quo
scribitur Hunc sermo est de origine qui vtiq; apud homines defun-
tus est. &c. Cum mors pamphili plus annis octodecim/origenis mor-
tem precesserit. Qua de re in libris contra defensores origenis la-
tius scripsimus.

A Signis cōmuniter accidentibus, partim necessa-
ria, partim probabilia argumenta petuntur.
Necessaria, vt Plāta succrescit. Ergo viret Vineā fert
vvas ergo floruit Ista peperit ergo concepit. Probabi-
lia, vt Qui iam dudum insidiatus est. Et nūc armatus
incedit verisimile est adhuc insidiari. Qui clam sepeliit,

clamq; profugit videtur homicidij esse reus.

D Robationes apud fabium alie sunt inartificiales vt que a rumore/a testibus/a tormentis/a tabulis. id est scriptis educuntur. Alie artificiales vt que signis sunt et argumentis signa duplicia sunt. Nam alia necessaria / vt Arboꝝ fructificat. ergo floruit Alia non necessaria probabilia tamen. vt Olum miloni clodius insidiatus est/ quare probabile est et nunc insidiari Inermis milo/ clodius incedit armatus / ergo videtur adhuc insidiari. Clam sepelijt et profugit/ cedit igitur apparet reus

Fabius qui
tilianus

A B auctoritate sic argumentamur Amo nunc pyrrichius nũc iambus apud poetas est alteram igitur breuem alteram comunem habet syllabam Scriptura dicit Os quod mentitur occidit animam. ergo mentiri peccatum mortale est.

Sapiẽ. i.

Locus hic in imis tantũ et sũmis habet firmitatẽ id est in grãma tica et theologia In ceteris frequentissime nutat et claudicat. Non em̄ sequit. Aristoteles ait mũdũ eternum. ergo mũdus eternus est Sed bene sequitur. Poeta variat priorẽ in cacus ergo communis est ea syllaba. Item recte sequitur Christus ait datã sibi omnem potestatem in celo et in terra/ est igitur omnipotens. De infirma auctoritate dicit sanctus augustinus Grammatici docent q̄ritatem syllabarum iuxta auctoritatem maiorũ/ nihil aliud habentes qui d dicant De sũma dicit idẽ. Celũ tonat/ rane faceat. Ad dixit veritas hoc est verũ

Mathẽ. 28.

S. augusti.

A Simili sic argumẽtamur Qualis resurrexit christus & christiani resurgẽt Sed christus resurrexit imortalis. igitẽ & christiani resurgẽt imortales

Similitudinis plena sunt omnia. A simili discẽptabat cesar cum similitibus suis deseruam meditatibus seipsum terre/ milites herbis comparans. Ad herbe terram decorat hoc habent a terra Quã si deserant statim marcescũt Ipsa vero facile nouas gignit. Ita si me reliqueritis/ id vestro dãno/ non meo fiet. Hã sicut terra propter suã fecunditatem cito noua gramina suscipit. ita cesar ob diuicias/ nouos milites. ¶ Locus a simili ad vincendum minus aptus/ ad docendum vero beneuolũ auditorem aprissimus est. Quippe lapsissime patẽs spartandũ. Adeo vt triginta septẽ species eius enumeret clau-

Prilins.

Claudi⁹ cās
tuncula.

ius cantuncula. nobis autem satis fuerit vel quatuor explicare. **A**
proportionē/a minore/a maiore/a pari.

A proportione sic argumentamur. Sicut ad re
gimen nauium non omnes idonei sunt: ita
nec ad regimen urbium. Quare vt iudicio leguntur re
tores nauium sic & urbium magistratus.

eri. i ethicie

Proportio hec est quedam habitudinis ad habitudinem
comparatio Philosophus in ethicis. Quod oculus in ca
pite/hoc mens in anima. Sicut se habet cecitas ad oculū
ita se habet ignorantia ad intellectum. Sed cecitas viciat
oculum ergo et ignorantia intellectum.

A Minore sic fit argumentum. Si mēdaciū reus est
mentitus semel, magis ergo reus est qui sepe
mentitur.

Luce. xi.
Luce. iij.

Et minore colligitur maius affirmative: vt. Si hoc gram
maticus persuadere potuit quāto facilius id persuasisset
cicero? Si vos cum suis mali (dicit dominus) nostri bona
data dare filijs vestris quanto magis pater vester celestis
de celo dabit spiritum bonum patentibus ser? Si gaudium est in celo
super vno peccatore conuerso multo amplius super multis Si iugū
christi tam leue est vt paruuli ferre possunt quidni ferant viri?

A Maiore sic ducitur argumentum Si nequerunt
apostoli carere peccato multo minus potuit cas
rere pelagius. Et colligitur ex maiore minus.

Pr. ioan. j.

Hieronym⁹
Augustinus
contra pela
gii.

Et epistola sancti ioānis didicimus quid apostoli de se sen
serint? Si dixerimus quia peccatum non habemus nos ip
sos seducimus et veritas in nobis non est. Ex libris au
tem sociozum Hieronymi et Augustini contra pelagium
quid ipse dicere psumpserit. Possunt sine peccato esse si volo. Quid
ais miser? Tu ne potes quod apostoli non poterunt? Aliud exem
plum ad roma. viij. Qui proprio filio suo non peperit sed pro nobis
omnibus tradidit illum quomodo non omnia simul cum illo donauit
Qui totum de dit. partē negabit.

A Pari Quē pena debetur patricidē debet et ma
tridē Sed summo cruciatu dignus. est qui pa
trem occiderit igitur & is qui matrem interfecerit.

Dicitur inquit cesarius (sunt eiusdem conditionis Tameſi par interdum pro simili capiamus: vt Si laudis demosthenē cur non et tullium cū alter alteri par sit? Nā tantus hic in arte persuadendi/quantus ille. De quibus et alibi legim⁹) Peripuit tibi marce tullii demosthenes ne sis primus. Tulli ne solus esset orator.

AB oppositis necessaria fiunt argumenta, vt Qui pater est alicuius, nō est eiusdem filius. Qui clare videt non est cecus. Qui niger est, non est albus. Si verum est omnem hominem appetere scientiam, ergo falsum aliquem non appetere.

Oppositorū quatuor esse species ante diximus. Horū altero quolibet affirmato alterū negari necesse est. Et si quis dominus est vnus non est eiusde seruus. Si surdus est non audit. Si niger est non est albus. ¶ In huiusmodi autē contrariis que medium habent non sequitur antecedente negato. Non est albus ergo niger. Potest enim alterius esse coloris. Et recte sequitur Non egrotat ergo sanus est.

ADisparatis ita ducitur argumentum. Homo species animalis est ergo non est genus. Solis ortus est causa diei non est igitur ortus lune.

Disparata vocamus que sic distant ab alterutro vt tamen nullo dictarū quatuor oppositionū genere opponatur vt laurus est arbor ergo non est animal. Concha, sentit non est igitur lapis. Sonus non videtur non est ergo color. Albedo qualitas est/ergo non est substantia. Nam ita inter se distāt: vt alterutro verificari non possint.

ADiuisione sic argumentamur. Coruus est color aratus. Sed nec albus est nec medio colore participans, ergo niger Albus est hominis predicabile. sed nec genus eius nec species nec differentia nec propriū quare necesse est vt eius commune sit accidens.

Omnis diuisio fit vel per negationem vel per sufficientem mentionem enumerationem. Exemplum prioris, vt Omne animal

Relative.

Primatiue.

Contrarie.

cōtradicto.

Disparata
quid sit

pedes habet aut nō habet. Exemplum posterioris. vt oē animal aut
 sanū est aut egrum. ¶ Qui hoc loco vtunt̃. aut recta ratione cōtēdūt/
 aut ad impossibile ducūt. hoc mō. Tēp⁹ habet originē vel nō habet.
 Si nō habet ergo est eternū. Si habet & fuit quādo nō fuit tēp⁹. At
 fuisse tēporis significatio est. Fuit igit̃ tēpus quādo non fuit temp⁹.
 Quod est impossibile. Nullū ergo principū tēporis /z per cōsequens
 eternū est. Sed hoc facile soluit̃. Quia licet fuisse sit significatio tē-
 poris/nō tñ soli⁹ tēporis sed etiam eternitatis. Sicut de eterno deo
 scriptū est. Qui est/qui erat/z qui ventur⁹ est. ¶ Et hec de locis quo
 ad satis esse putam. Quorū alios inuisibiles/alios medios/alios ex-
 trinsecos quidā nuncupāt. Qui neq; de ordine eorū neq; de numero
 distinguendo in se consentiūt. Alij hanc distinctionē oīo non ponūt
 merito. Nā labor hic magn⁹/z fruct⁹ null⁹. ¶ Maximas quoq; (quas
 vocāt) sciens prudensq; p̃teris. q; nihil ad rē faciāt nisi q; lectorē disti-
 nent z impedimento sunt ne proficiat. Quā in re securus sum cicero-
 nē/aristotelē z alios doctissimos q; cū exacte de locis scriberent: nul-
 lā eorū mētionē fecerūt. Siue enim maximas noueris siue nō noueris
 propterea nec magis nec minus doct⁹ haberis apud doctos. Imo fa-
 cilis (illis om̃ibus) locos intelliges. Ut latissime declarat Rodolfus
 agricola frisi⁹ libro primo capi. xxviii. Locus liber secūd⁹ hoc habet
 exordiu. Demosthenes arguit athenienses q; post acta cōsulerēt. Tas-
 les nostri dialectici p̃⁹ formāt syllogismū deinde q̃runt locū zc. Idē
 in tertio. Si nostri seculi philosophis queritur/ z arguitur z notandū
 quinto/z tenet consequentia in baroco/demas/desitutos proisus vt
 debis zc. Hos qđ reliquū est formas argumentationū aggrediamur.

Argumētū.

Solutio.

Apoc. i.
 Cur omisse
 maxime.

Rodolf⁹ a-
 gricola frisi-
 sus. lib. i.
 Secundo.
 Tertio.

¶ Tractatus sextus de formis argumentationum.

Argumētationum formę sunt
 quinque Syllogismus enthy-
 mema inductio exemplum &
 sorites. Syllogism⁹ est talis co-
 ordinatio duarum propositio-
 num vt ex eis aliud necessario
 consequatur. Ipse autem pro-
 positiones e tribus fiunt vocabulis, maiore, medio, &
 minore Medium bis sumitur in quolibet syllogismo.
 semel cum maiore, & iterum cum minore ipsum vero

causa conclusionis est Conclusio autē est thema quod libet, vt deus summe diligendus est.

Syllogismus ratiocinatio et epigereia pro eodē accipi solent quem enim dialectici syllogismum vocant Cicero ratiocinationem Fabius epigereia nuncupat. hoc est sententiam quo aggredimur probare thema. Omnis enim conclusio thema est. Itaq; primo omnium thema quodlibet animo concipere/verbigratia deus summe diligendus est. Deinde mediū/ id est causam inquire, quā iunge predicato thematis. Et erit propositio maior hoc est prior, vt Summum bonum, summe diligendum est. Deinde eadē causam iunge subiecto thematis. Et erit propositio minor, id est posterior vt deus summe bonus est. Ex his necessario sequitur conclusio siue thema iam probatum. Ergo deus summe diligendus est.

¶ Aliud thema mundus providentia regitur. Causa & medium quo probatur est: quia ordinatissime administratur. Nam sic ordinatus syllogismus. Quidquid ordinatissime regitur providentia regitur. Sed mundus ordinatissime regitur: ergo mundus providentia regitur.

¶ Aliud thema. Clodius iure cesus est. Hoc sic per causam siue mediū proba. Cuiuscūq; vis repelli debuit iure cesus est. Clodij vis repelli debuit: ergo Clodius iure cesus est. Occisor clodij inlo fuit/ quē tullius excusat & defendit egregie. Nonnulli sunt pueri vt exemplo ciceronis discant ornare syllogisticos cultu rhetorico/ ne ieiuno dicēdi genere sterilecant.

Syllogismorum tres figuras enumerant In prima figura medium syllogismi, subiectum est maioris & prædicatum minoris. Modi sunt quatuor Barbara Celarent Darī, ferio

¶ Bar-	Omne animal mouetur	Uniuersalis affirmatio.
ba-	Omnis homo est animal.	Ergo
ra	Omnis homo mouetur	
¶ Cel-	Nullus lapis sentit	Uniuersalis negatio.
la-	Omnis adamas lapis est.	Ergo
rent	Nullus adamas sentit	
¶ Dar-	Dis virtus est laudabilis	Particularis affirmatio.
ri	Iustitia est virtus	Ergo
ī	Iustitia est laudabilis	
¶ Fer-	Nullum vicium deo placet	Particularis negatio.
ri	Prodigalitas est vicium	Ergo
o	Prodigalitas non placet deo.	

Tractatus sextus

Anc Syllogismus dicitur affirmatiuus quādo conclusio est affirmatiua vt barbara z darij. Tunc autem negatiuus quando cōclusio negatiua/vt celarent z ferio. Vocalis a significat vniuersalem .i. particularem affirmatiuam. *E* vniuersalem. o particularem negatiuam. ¶ Nec plures sunt modi doctrinales in prima figura. Nam ceteri (quos addunt) penitus inepti sunt z superflui nihil ad artem conducentes Baralippon/ Celantes Dabitis: fapesmo: frifesomorum indirecte concludentes quasi vllus vñus sit apud doctos conclusionis indirecte.

¶ Ad sophistas hec nuge pertinent/qui sic dialectica tractāt vt vñum eorum penitus ignorent. Quis enim vel infans ita colligit. Omnis iustitia est virtus. Omnis pietas est iustitia: ergo quedam virtus est pietas.

Hoc exemplum in baralippon. cuius vltima syllaba superfluit. Addā exēpla reliquorū: vt apertius impetitudinē corū videas. Celantes. Nullū aial est lapis. Dis homo est aial: ergo nullus lapis est homo. Dabitis. Omnis virtus est bona. Iustitia est virtus: ergo quoddam bonum est iustitia. Fapesmo. Dis homo est animal. Nullus lapis est homo: ergo quoddam animal nō est lapis. Frifesomorū cuius due posteriores syllabe superfluunt. Aliquis homo est animal/nullus lapis est homo: ergo aliquod animal non est lapis.

¶ Fatua sunt hec/z ridēda potius q̄ reducēda ad modos perfectos. Quod tamen quidam facere non sine confusione sua conantur.

In secūda figurā medium in vtraque præmissa prædicatur. Eiusmodi sunt quatuor Cesare: Camestres, Festino, Baraco, vt

¶ Ce- sa- re	Nulla bestia rationis est particeps Dis hō rationis est particeps Nullus hō est bestia.	Ergo
¶ Ca- mes- tres	Omne aial sentit Nulla planta sentit Nulla planta est animal.	Ergo
¶ Fe- sti- no	Nulli auaro sufficient sua Celio sufficient sua Celius non est auarus.	Ergo
¶ Ba- ra- co	Dis auarus eget Iste autem non eget Non est ipse auarus	Ergo

Sicut supradictos quos modos indirecte cōclusionis, ita & presentes / & eos qui sunt tertie figure / reducūt ad quatuor primos. Qui incipiunt a / b / ad barbara. Qui per c / ad celarent. Qui per d / ad darij. Qui autē ab f, ad ferio. Vel trāsinuando p̄missas vel quoquo modo conuertendo. Verum hic labor omnino futillus est, nec probat syllogismos sed mutat. Omittamus ergo reductiones.

Tertie figure modi sunt, Darapti Felaptō. Disamis, Darisi, bocardo, Ferison, In his mediū subijcitur in vtraq; p̄missarū contra naturæ ordinē p̄dicans subiectū conclusio nis, de quo p̄dicari de buerat, Exempla sunt hec.

Da:	Omnis homo est substantia	
rap:	Dis homo est animal	Ergo
ti	Quoddam animal est substantia.	
q̄ se:	Nullus homo est lapis	
lap:	Omnis homo est animal	Ergo
ton	Quoddam animal non est lapis.	
q̄ Di:	Quidam homo est substantia	
sa:	Omnis homo est animal	Ergo
mus	Quoddam animal est substantia.	
Da:	Omnis homo est substantia	
ti	Quidam homo est animal	Ergo
si	Quoddam animal est substantia.	
q̄ Bo	Aliquis homo non est lapis	
car	Omnis homo est animal	Ergo
dō	Quoddam animal non est lapis.	
se	Nullus homo est lapis	
ri	Aliquis homo est animal	Ergo
son	Quoddam animal non est lapis.	

Figurarum due priores vsui sunt sapientibus. Tertia vero ponitur inutilis est / & a communi sensu aliena. Eo q̄ mediū in vtraq; subijcitur: nec potest apta causa esse cur predicatum cōclusionis de suo subiecto dicatur: vt patet in dictis exemplis. In quibus mediū male quadrat conclusioni. Quod perspicue videbis si quemlibet syllogismum figure tertie in enthymema solueris: vt hunc.

Syllogism⁹
expositio⁹
mutilis

Omne homo est substantia ergo quoddam animal est substantia Cui enim talis fabula conducit? Utatur qui voluerit ego nemini confu-
lucrim vt tempus suum istis expendat. ¶ In tertia quoque figura syl-
logismum expositio non minus superfluum prioribus ponunt/ sub-
dituri et bobio Expositio vocant cuius medium est terminus sin-
gularis vt petrus sedet petrus est homo ergo homo sedet. Petrus
non sedet. petrus est homo igitur homo non sedet.

¶ De enthymemate.

Syllogismo proximum est enthymema, Est autem syllogismus imperfectus cuius vel maior deest vel minor Partes eius dicuntur antecedens & consequens Si in vtroque idem subiectum est deest maior vt Clodius insidiatus est ergo clodius iure celsus est Si in vtroque idem est pre-
dicatum deest minor vt Omnis insidiator velut hostis iure creditur ergo Clodius iure celsus est,

Syllogismus mutilatus/ forma est enthymematis Syllogismo vti-
mur in rebus certis. Enthymemate in rebus probabilibus quo
fit vt enthymema familiare sit etiam poetis vt apud ouidium minore
omissa. ¶ Quando ego non timui grauiora pericula veris.

¶ Res est solliciti plena timoris amor

Antecedens est amorem plenum esse timoris solliciti Consequitur
se timuisse etiam que fieri non possent. Et apud eundem elicta maior

¶ Queritur egistus quare sit factus adulter.

In promptu causa est desidiosus erat

¶ Sunt qui pluribus obscurioribusque describunt enthymema/ ex (co-
tibus et signis in rebus dicunt pro consensu/ hoc est propositione qua
omnes concedunt. licet non semper veram. vt mater diligit filium Si
gnum vero indicium quoddam volunt quo coniectent aliquod conse-
quens vt mulier lactat ergo peperit.

Inductio est ex inferioribus probabiliter supe-
rioris colligendi forma Et hec quidem nature
proxima sed opposita syllogismo Syllogismus enim pro-
prie ex superioribus inferiora concludit. Inductio au-
tem contraria via procedit vt homo sentit & bestia sen-
tit igitur omne animal sentit.

Inductio græce dicitur epagoge. Quæ e singularibus vniuersale colligitur. In coniecturis maxime regnat vt Si castrinatoties turbauit rempublicam. veri simile est eum semper infesto animo fuisse in rempublicam. Item Cinnus sine neum/campanū/ francum/ calefactiuum est/nec comperitū est aliter in vilo vini genere. igitur omne vinum calefacit. Item Nec elementa sunt insensilia/nec que generantur ab ipsis ergo nullum sub eorum corpus insensile est. Item Nec celestes/nec terrestres/nec infernales spiritus corpori sunt. ergo nullus spiritus corporeus est.

Exemplum est aut similem, aut dissimilium cōparatio Nec est aliud disputādigenus istq̄ frequentius in sacris in profanis, in oratoribus in poetis. Huc parabolę fabellę, apologi, parēnię pertinet vt Si ius gentium violari nefas est multo minus licet temerare diuinum. Si quęlibet natio seruat scita maiorū magis nos oportet seruare mandata dei.

Exemplum græci paradigma vocant. apud autores frequentissimum. Et quod homerus græcis hoc virgilius latinis. vterq̄ doctissimus. Sic demosthenes et cicero comparatur. ¶ Huc parabolę. tc. Inter fabulas et apologos id interesse volunt q̄ ille hominum/hic brutorum sint. Non q̄ bruta loquerentur: sed quo tanq̄ loquentia configuntur. Vestis fabula tullius pro milone vsus ait. Non sine causa fictis fabulis doctissimi homines memoria prodiderunt eum qui patris vlciscendi causa matrē necauisset. Variatis hominū sententijs/non solū humana. sed etiam de sapientissime sententia liberatum. Apologus Flaccus hoc vsus est.

Fabula

Apologus.

Quid si me populus romanus forte roget cur
Non vt portibus sic iudicis fruam ipsedem
Nec sequar aut fugiam que diligit ipse vel odit
Quin quod vulpes egroro cauta leoni
Respondit/referam quia me vestigia terrent
Omnia te aduersum spectantia/nulla retrosum.
¶ Parentia vsus est cicero pro. l. flacco. prouerbio fidem testibus abrogans quo dicitur. Da mutuum testimonium.
¶ Parabolis sacra christi doctrina referta est.

Sorites e multis propositionibus eiusdem ordinis gradatim premissis suum thema cōcludit

Tractatus septimus

vt sacerdotes antiquę legis minores sunt q̄ abraam & abraham minor quam Melchisedech. Christus aut sacerdos secundum ordinem melchisedech. Ergo sacerdotes antiquę legis minores sunt christo.

Suitem vocant argumentationem de primo ad vltimū ex multis propositionibus eiusdem ordinis siue predicamentis gradatim positis. vt homo est animal. Animal vero corpus animatum. Illud autem substantia est igitur et homo substantia est. ¶ Exemplum littere in predicamento relationis ex epistola ad hebreos sumptum gradatim sacerdotes cōfert/ et concludit sacerdotium christi precellus esse leuitico sacerdotio.

¶ Sic socrates colligit omnia que sunt/ bonorū esse dicens. ¶ Deorum sunt omnia. Boni sunt amici deorum/ et amicorū omnia sunt communia/ igitur bonorū sunt omnia. Sic diophantus themistoclis filius Quod volo vult et mater Quod mater etiā themistocles. Quod themistocles/ vult et populus atheniensis. Ergo quod volo populus vult atheniensis.

De fallacijs. Tractatus septimus.

Pest dialectice formulas expedire putant/ etiam aliquid de sophistarum delictis hoc est caulis instruere iuuentutē nō vt mutetur eos sed ne facile capiantur ab ipsis Omne autem fallax argumentū facile solues/ si preceptis formis collegeris.

¶ Est autem fallacia argumētatio sophistica bona quidem apparēs sed nō existens. ¶ Sophiste finis est respondentem ad aliquam meram ducere vt videatur sapiens cum sit insipientissimus

Pete quinq; sunt. Redargutio/ falsum/ inopinabile/ solcism⁹ et negatio. ¶ Ad metam redargutionis dicitur qui in eadem disputatione sibi contradicit. ¶ Ad metam falsi/ qui manifeste concedit falsum. ¶ Ad metam inopinabilis/ qui amittit aliquid contra communem opinionem. ¶ Ad metā solcismi/ qui peccat in grammaticem. ¶ Ad metam negationis/ qui vnum et idem frequenter et inutiliter repetit.

¶ Fallaciarum alie sunt in dictione/ alie extra dictionem. Fallacia in dictione est que habet apparentiam ex parte vocis Eius sex sunt species/ equiuocatio/ amphibolia/ compositio/ diuisio/ accentus et figura dictionis.

¶ Fallacia extra dictionem est que habet apparentiam non ex parte

qd fallacia.

vocti sed ex parte rei. Eius species sunt septem accidens / secundū si
quid / ignorantia / elench / petino principis / Consequens non causa vt
causa / et plures interrogationes vt vna.

De equiuocatione.

Allaciam equiuocationis facit vocabulum equiuo
ce sumptum. vt Auicunq; vident non carent lumi
ne Ceci vident ergo ce ci non carent lumine. Res.
Ceci vident in euangelio dicitur pro eo quod est ce
ci illuminantur et recipiunt vltum. Oppo. Quid
quid fieri expedit bonum est: malum: fieri expedit /
ergo malum bonum est. Minor probatur de euan

gelo necesse est vt scandala veniant. Respon. Expedit interdum ac
cipitur pro necessario et inuitabili. Ex quo nō sequitur bonum esse
scandalum. Oppo. Homo est animal et animal est genus. igitur ho
mo genus. Respon. Negatur consequentia. Patebit falsitas argumē
ti transpositis premissis et addito signo vniuersali vt Omne animal
est genus homo est animal igitur homo est genus. Ecce quomodo su
mebatur animal equiuoce. quando dicebatur homo est animal et ani
mal est genus. In altero enim accipitur pro significato principali cō
muni In altero pro significato logico siue secundario vel secunde im
positionis. Oppo. Quidquid bibitur liquor est Calix bibitur ergo si
quor est Omnis homo est rationalis / imago hominis est homo / igitur
imago hominis est rationalis. Quidquid currit habet pedes: aqua
currit ergo habet pedes. Quidquid profert gemas profert preciosos
lapides. Vinea profert gemmas ergo preciosos lapides. Vergilius
Turgent in palmitē gemme. Quidquid ridet habet os: pratum ridet
ergo. &c. Respon. Hęc et similia facile solues si capias vniuoce et vt a
ris: probo syllogismo. oppo. Nemo immortalis moritur. Adam crea
tus est immortalis igitur adam non moritur. Res. Immortale duo que
dam significat. posse non mori: et mori nō posse. Sicut incorruptibile
posse non corrumpi et corrumpi non posse. Inuocato significato verum
est quod adam creatus fuit incorruptibilis et immortalis vt patet. ix.
de ciuitate dei capitulo. xxvi.

De amphibolia

Amphibolia et equiuocatio partim cōueniūt. Nam vtraq; sen
sum facit ambigū. Partim differunt. Equiuocatio fit ex vna
voce. Amphibolia ex plurib; vt Quępiam videre cecū possibile est
hoc est vt vel cecus videat vel videat. op. Quisquis lit? arat terrā
pseudit aratro. In docile docere studēs lit? arat & frā pseudit ara
tro. Res. Ergo frustra laborat. oppo. Quidquid nouit aliquid illius
rei notitiā habet. Pomū nouit. aliquid: ergo pomū illius rei notitiā
habet. Res. In premissis aliquid nominatur casus puta petrus / si no
uit pomū nouit notitiā habet. Valeret argumentū si poneretur in da
ris. Quicūq; nouit aliquid eius habet notitiā. Iste nouit aliquid pu
ta pomū. ergo &c. op. Quicūq; scit hoc quod nescit ignote sibi rei sciē
tiā habet. Socrates hoc scit qđ nescit: ergo socrates ignote sibi rei

Matth. 18

Vergilius.

Tractatus septimus

scientiā habet: quod est impossibile. *Ref.* Socrates hoc scit se nesciū et ignarū esse. Non autē scit illud quod nō scit. oppo. Quidquid vellē me capere/ vellē nūc caperet me. *Ref.* Scies vellē me capere: ḡ pisces vellē nunc caperent me. *Ref.* Si quidquid ⁊ pisces sunt suppositum verbi capere/ insant capitis est vellē capi. Sin me suppositū est. rur- sū fatū? sensus est vellē vtrūq; capi ⁊ capere. *op.* Dēs episcopi sunt sacerdotēs. Isti aīni sunt episcop: ergo isti aīni sunt sacerdotēs. *R.* Sunt episcopi gentium casus. Ex quo non sequitur ḡ sunt sacerdotēs: sed bene sacerdotis. Et vniā nemo nisi bonus sacerdos episcopus esset.

¶ De cōpositione.

Fallaciā cōpositionis faciunt vocabula iuncta que separari debuerant vt quidquid viuūt semper est. *Aīal* viuūt: ergo semper aīal est. *Respon.* Si sēper/ et est in maiore cōiūgis fit fallacia cōpositionis. Si disiungis addere debes in minore semper. nō in cōclusionē. Quia semper viuere mediū erat. *Mediū* vero boni syllogismi nūq; ingreditur conclusionē. Ad dīto autē sēper statū patet falsitas argumenti: quia nullū animal viuūt semper. oppo. Sedentē ambulare possibile est. *Respon.* In sensu cōposito falsū. Iuncta enī per intellectū accusatiuus sedētē ⁊ verbi ambulare cū possibili hunc sensū faciunt possibile esse vt aliquis vū sedet ambulat quod est falsū. Disiuncta vero nō situ sed intellectu significāt sedētē habere potestātē ambulandi licet actu nō ambulet. Quod est verū. Sic distinguēda sunt. Possibile est tacere statē. vīgīlātē dormire. equitare pedestrē. ¶ *Ad* autē ex *Fabro/* *clichthouoq;* prædiximus auctores vti cōpositis. subaudi: non male cōpositis/ nō fallacibus. *Meq;* enī oēs cōposite fallūt. vt hominē ridere possibile est. Sanū fieri cōtingit egrotū. *Ad* labi tēp? est impossibile. Ignē cale- re necesse est.

*Mediū non
ingredit cō
clusionem.*

¶ De diuisione.

Fallaciā diuisionis faciūt s̄ba diuisa/ que iūgi debuerant. vt *Quēcūq;* duo sunt ⁊ tria: paria sunt ⁊ imparis. *Quīq;* duo sunt ⁊ tria: ḡ quīq; paria sunt ⁊ imparia. *Respon.* Si ⁊ in minore iungit vocabula duo ⁊ tria. verū est q; illi numeri simul sūpti faciāt quinarū. Sin autē diuidit. fallit. *Mā* sensus tūc esset q; duo sunt quīq; ⁊ tria quīq;. oppo. *Dis* substantia corporea est vel incorporea: sed nō oīs substantia corporea est: igitur oīs substan- tia est incorporea. *Dē* aīal rationale est vel irrationale. Sed nō oē aīal rationale est: ḡ oē aīal irrationale est. ¶ *Dis* linea vel recta est vel curva: sed nō oīs linea curva: igitur oīs linea recta. ¶ *Dē* aīal vel sanū est vel egrū. Sed nō oē sanū. igitur egrū. *R.* *Horū* facitis responsio est

Si vel iugit vocabula predicati in maiore/ facit sensum verum. Si diuidit falsum. scilicet q̄ omnis substantia corporea sit vel q̄ omnis substantia incorporea sit. Et sic de alijs. Opponēs. Quocunq̄s vidisti hunc percussum eo percussus est Oculo vidisti hunc percu sum ergo oculo percussus est. It̄. Si in minore construis cum verbo vidi si bonus est sensus/ sed non sequitur conclusio/ quia non tantum con tinet minor q̄rum maior Si diuidis ea/ falsum sensum facis q̄ aliq̄s sit percussus oculo.

De accentu.

Fallaciam accētus faciunt verba eiusdē soni sed nō eiusdē significati propter diuersam quantitatem aut scripturam vt Quidquid edis deuoras/ libros edis/ ergo libros deuoras. oppo. Quando/ aliquid lego legatum facio / ergo libros legendo legatum facio. Omne malum fugiendum. pomum est malum ergo pomum fugiendum. Omnis populus est arbor/ gens est populus ergo gens est arbor. Quicunq̄ meretur tristis est. Sic meret era liber/ ergo tristis est. Quidquid hamatur hamo capitur. Vir tus amatur ergo virtus hamo capitur. Corus quidam ventus est/ pars eccle sie chorū ergo pars ecclesie ventus est. ¶ Quidquid fit inuite fit coacte/ vinum fit inuite ergo vinum fit coacte.

¶ Quisquis habet dilectionem supernam habet dilectionem de Tu rarius habet dilectionem super nam ergo habet dilectionem dei. Tu es qui es sed quies est requies ergo tu es requies. It̄. In huius modi fabulis neganda est consequētia et ostendenda diuersa q̄ritas aut scriptura.

De figura dictionis.

Fallaciam figure dictionis facit identitatis apparentia vocum per se differentium. Prioribus hec fallacior ad solecismum vel iuopinabile facillime ducit vt Nomen in us est generis masculini/ Virtus est nomen in us/ ergo ge neris masculini. op. Omnis homo natus est ad virtutem/ mulier est homo ergo mulier est natus ad virtutem. It̄. Negatur consequentia Licet enim in aliquo conueniant non tamen oportet in quolibet ac cidente conuenire. oppo. Quidquid heri mercatus es hodie deuorasti. Camelon heri mercatus es ergo camelon hodie deuorasti. It̄. Me ganda maior. Cuius subiectum nō est quidquid. sed pronomen tu Sensus enim est Tu deuorasti quidquid mercatus es. Ad quam nulla minor aptari potest. Quia non seruatur forma syllogistica. op. Quantos heri digitos habuisti tantos habes hodie/ licet vnum ami seris. Decem habuisti heri. ergo et nunc decem habes licet vnum ami seris. Resp. Admitto premissas et nego consequentiam Nam tā tus et q̄tus sunt q̄ritatis continue Decem vero discrete Et sic in maiore significatur magnitudo/ in minore multitudo Ne si dicas q̄ magnos habebas heri tam magnos habes hodie z cetera Quando

cunq; fuisti lutece/fuisti homo. Bis fuisti lutece ergo bis fuisti ho
mo. R. Negatur consequentia Nam quando vocabulum predicamē
ti quando. Et bis predicamenti q̄tatis/non inferunt conclusionem.
Oppo. Petrus est homo/2 homo est dignissimus creaturarum corpo
ralium ergo petrus est dignissimus creaturarum corporalium. R. Si
petr^{us} solus esset homo, esset vtzq; dignissimus qualis adā fuit. Nūc
autem quia multi sunt non magis ad vnum q̄ ad alium pertinet ista
dignitas. In antecedēte sumitur homo communiter pro humana nas
tura quam omnes equaliter participant. Eodem modo respondetur
ad hoc quod aiunt. Homo est species ergo aliquis homo est species.
Ubi in antecedente sumitur homo denominatus In consequente
denominate.

De fallacijs extra dictionem.

De accidente.

Hallaciam accidentis facit accidens apparans necessario
sequi quod tamen non sequitur. Ideo autem nō sequitur
quia non inheret subiecto de quo male precat. Exem
pla sunt huiusmodi. oppo. Est ne conscus homo? R. Est
oppo. Alius ne a soerate. R. Etiam. oppo. At soerates homo igitur
conscus aliud ab homine. Et consequenter alius a seipso. op. Scis
ne quod te volo interrogare? R. Non. Oppo. Scis ne quatuor esse pa
ria. R. Scio. oppo. Sed hoc volebam, interrogare Sciebas igitur
quod te nescire dicebas. oppo. Cognosceis ne venientem. R. Nequa
oppo. Cognosceis ne patrem tuum. R. Etiam. oppo. Sed ipse est ve
niens ergo cognosceis venientem. Oppo. Statua hec ne opus tuum
est? R. Non. oppo. Nonne statua opus est. R. Quidm. oppo. Nonne
et tua est. R. Etiam. oppo. Ergo opus tuum est. oppo. Lanis est ne
pater tuus. R. Nō. oppo. Sed tuus est et pater est ergo pater
tuus. oppo. Tria pauca sunt an ne. R. Pauca. oppo. Si vnum addi
dero multa non erunt? Non. oppo. Progrediar quousq; dabis esse
multa. Et consequenter vnum granum aceruum faciet. vnumq; mul
ta. oppo. Sunt ne centum milia multa. R. Sunt. oppo. Si vnum de
psero nonne adhuc multa. R. Etiam. oppo. Progrediar vsq; dum
dices pauca. Igitur vnum granum tollit aceruum. Vnum igitur mul
ta et centū milia pauca. R. Hoc viciosum disputandi genus ad chry
sippi so:itas pertinet quondam athenis in arcopago damnatum
¶ Sunt et paralogismi huius fallacie/ formam syllogisticam mentie
tes vt. Alciui⁹ speciei in diuiduum est asinus. Tu es alciuius speciei
in diuiduum/ ergo tu es asinus. Nullum dextrum est sinistrum. Cuius
libet oculus hominis est dexter ergo nullius oculus est sinister. Op.
Quilibet contradictione altera pars est vera Homo est asinus est
contradictionis altera pars ergo homo est asinus est vera. R. Regā
da est in his consequentia et per verum syllogismum p̄cedenda falli
tas vt Omne in diuiduum alciuius speciei asinine est asinus Tu es
in diuiduum alciuius speciei videlicet humane, ergo tu es asinus. Nō
sequitur quia medium sumitur equivoce. ¶ Omnis altera pars cuius
libet contradictionis est vera Homo est asinus est altera pars cuiusli

bet contradictionis ergo homo est asinus est vera. *Abinoz* falsa
 ¶ Nullum dextrum est sinistrum *Omnis* oculus est dexter ergo nul-
 lus oculus est sinister.

Secundum.

Fallaciam secundam quid ad simpliciter et e contrario/ facit
 identitatis apparentia dicti simpliciter ad dictum quoquo
 modo vt *Ethiops* est albus dentes/ergo *Ethiops* est albus
Oppo. *Adam* est homo mortuus ergo *ada* est homo. *Bonū*
 est mactare patrem apud *triballos*/ergo *bonū* est mactare pa-
 trem. *Interdū* iurare licet/ergo *licetū* est iurare *Duitie* non sunt bo-
 ne abutenti/ergo male. *Quod* sapientis non vult est malum *Non* vult
 amittere bonū ergo bonum maiū *Nonne* iustū magis eligendū est q̄
 iniustū? *Sed* mori iuste magis eligendū *Igitur* iniustū magis eli-
 gendū. *Est* ne verū q̄ *Socrates* dicit propositionē falsam. *R.* *Verū*.
Oppo. *Sed* non dicit aliā q̄ hanc *Socrates* dicit propositionē falsam
 Ergo ista falsa est *Socrates* dicit falsum.

¶ *Si* concedis falsum tunc sic. *Oppo.* *Proposio* illa significat socra-
 tem dicere falsum *Et* ita est ergo per definitionē vera est ipsa *Soc-*
rates dicit falsum. *R.* *Verū* est secundū quid. *Uidelicet* quod dicit
 illa verba sed non est verū simpliciter cū de nulla re subiecta loquat.
 ¶ *Multi*modi nugis plenos *chryssipi* libros edicto publico edebusse
 runt *athenienses* ne studiosa inuentus eiusmodi nemjs imbueretur
 que probis moribus et bonis litteris impedimento essent.

De redargutione.

Hallaciā in scite elenchi hoc est redargutionis facit apparens
 quidem sed non vera cōtradictio concessi prius/an negati: vt
 Sunt ne duo alicuius duplū. *R.* *Enā*: videlicet vnus. *oppo.*
 Sunt ne alicuius non duplū. *R.* Sunt vt trium. *oppo.* Sunt igitur
 duo duplum et non duplū. *R.* *Admitto*. *oppo.* *Redargutus* es. *R.*
Neq̄ *Redargutio* enim non est nisi rei omnino eiusdem. *op.* *Trun-*
cus hic ne tripedalis est per quadrū. *R.* *Sic*. *oppo.* *Ille* vero tripeda-
 lis in longum. *Bipedalis* in latū. *R.* *Enā*. *oppo.* *Ergo* iste equalis et
 inequalis illi. *R.* *Quidni*: sed non omnino. *oppo.* *Nonne* homo spe-
 cies animalis est. *R.* *Enā*. *oppo.* *Nonne* et hec vera *Nullus* homo spe-
 cies est. *R.* *Verā*. *op.* *Ergo* contradictorie simul vere. *R.* *Ab sit*
Non enim sunt ambe rei omnino eiusdē. *Na* prior est secunde inten-
 tionis. *Alterā* prius. *oppo.* *Nonne* quadricubitum tricubito maius?
R. *Sic*. *oppo.* *Potest* ne fieri tricubita cera/ secundū lōgitudinē qua-
 dricubita. *R.* *Ref.* *Potest*. *oppo.* *Fiat*. *R.* *Esto*. *op.* *Erit* igitur vnū
 et ipsum idē seipso maius et minus. *R.* *Sed* non simul eodemque
 temporis.

De petitione principij.

Hallaciam petitionis principij facit stulta consequentis illatio
 ex premiis ipsum non probantibus ne apparenter quidē: vt
 homo est igitur homo est aīal. *Bos* lassus fortius figit pedē
 ergo *bos* fortiter figit pedē *Rex* ascendit equū igitur homo ascendit. ali
 ¶

Tractatus septimus

quis homo tranat sequantiam. igitur animal ratione.

De consequente .

F Allaciam consequentis facit apprensus cōuersio eius q̄
nō cōuertitur: vt *Dis homo est ani mal: igitur Omne aiel
est homo. Et si homo non est nec animal est. Ille vir quia
comatulus est adulter est.*

¶ Non cause.

Allaciā non cause: vt cause facit a sūpta ppositio
tanq̄ causa ducens ad impossibile q̄ tamē causa nō
est: vt oē contrariū corruptioni est generatio. Sed
vita est contraria corruptioni. Vita autē et anima
sunt idē: ergo vita est generatio. Et per cōsequēs
viuere est generari. Quod est impossibile. ¶ *Ue-
rū est secūdū philosophū q̄ vita et aia idē sūt. Sed
falsum est quod vita est cōtraria corruptioni. oppo. Mors et vita sūt
contraria. Mors autem corruptio est. Igitur vita generatio est. ¶
Mors non est contraria vite nisi tantū p̄uatiue. vt visui cecitas. Et
sic mors non est simpliciter dicta corruptio / sed corruptio quedā: id
est p̄uatio vt patet in elenchis.*

Primo elen-
chorum.

¶ Non simplicis interrogationis.

E Allaciā non simplicis interrogationis vt vnice facit apparē-
tia simplicis: vt *Est ne canis animal domesticū: Est ne plato
bonus philosophus: Est ne iustū quod iniustū non est: Sunt
ne chustiani oēs boni. Est ne mors vitima linea rerū preciosa. Res.
Ad huiusmodi questiones nō recte datur vna responsio: sed oportet
distinguere prius et ita respōdere. Et hec de fatuitate sophistica: quā
semper abominati sunt sapientes: tanq̄ viles in corpore neuos.*

¶ Appendix de prauis logicalibus.

A Inertiā sophisticam non parū (vt aiunt) faciunt parua
logicalia. dicere fortasse praua debuerunt. Suppositio/
ampliatio: restrictio et appellatio. Quibus vel maxime
sophista nititur. ¶ Parua quidē sunt quia parue vtilita-
tis. Prava autē quia prave instituūt auditorē / si ad longū (vt pleriq̄
hodie) cuncta digesseris.

¶ De suppositione.

Suppositio est acceptio termini pro se: vel re quam signifi-
cat. Pro se. id est materialiter. Pro re quā significat id est
personaliter. Itaq̄ due suppositionis sunt species: mate-
rialis et personalis. Barbara quidē locutio: sed ita tamen

loquuntur/ vt oia barbata. ¶ Tribus modis accipiunt terminū materialiter. Primo pro sola voce: vt hō est generis neutri. Ego est tertie persone. Secūdo. pro sibi simili sūpro alibi personaliter vt hō est species. Ego est pnomē. Alibi (in q̄) vt hic. Petrus est hō. Ego sū q̄ sū. Tertio. p sibi dissimili vt cū dicit aial p̄dicat de hoīe. Ablatū? hoīe sumitur materialiter pro suo nominatiuo subiecto hui? . Hō est aial. Sub secūdū modū cōprehendunt suppositionē simplicē. Hoc est nomina nominū/ naturarū cōmū sive secundas (vt arunt intētiōnes: vt Nomen est pars orationis. Homo est species Animal est gen? . zc. ¶ Suppositio personalis itē multiplex: vt discreta/determinata/cōfusa/distributua zc. ¶ Propositionis singularis affirmatiue subiectū stat discrete: z p̄dicatū determinare: vt Socrates currit. ¶ Singularis negatiue subiectū stat discrete z p̄dicatū confuse z distributiue simul vt Socrates nō currit. ¶ Particularis affirmatiue tā subiectū q̄ p̄dicatū stat determinare vt quispiā hō doctus est. ¶ Particularis negatiue subiectū stat determinare. p̄dicatū vero cōfuse z distributiue simul vt hō quispiā nō est doctus. ¶ Vniuersalis affirmatiue subiectū stat confuse z distributiue simul: sed p̄dicatū confuse tantum: vt Hīs equus est brutus. ¶ Vniuersalis negatiue tā p̄dicatū q̄ subiectum stat confuse z distributiue simul: vt nullus equus est rationalis.

Terminus importans comparationē: diuersitatē: priuationē: vel negationē distribuit terminū cōmū a se rectū: vt melior est canis viuus leone mortuo. Leo fortissimus animātum. Leo differt ab asino. Multi veritatis ignari sunt. Talpe visu carent. Deum siue litteris est viui hoīs sepultura.

¶ De descensu.

Magni parui quoq; faciūt rem ridiculam/ descensum scilicet a termino communi ad etus inferiora. Descendunt autē tripliciter copulatiue/diunctiue/z disiectum. Copulatiue quidem sub termino communi stante cōfuse et distributiue simul. vt Omnis homo currit ergo petrus currit et paulus currit. Diunctiue autem sub termino stante determinate vt homo currit. ergo vel petrus vel paul? aut aliquis alius homo currit. Disiectum vero sub termino stante confuse tantum: vt Omnis homo est animal. ergo. omnis homo est illud animal aut istud animal aut quodlibet aliud animal. cōmittentes fallaciam figure dictionis.

¶ De ampliatiōe.

Ampliatio est acceptio terminū in accidentaria propositiōne respectu diuersorum temporū. Differentias temporū faciunt quatuor quod fuit. Qd est/ qd erit. quod esse pōt Copula (inquunt) vel p̄dicatū preteriti temporis/ am-

pliat subiectū suū ad presens et preteritū. vt homo fuit currens. Hōmo est genitus. Hoc est auunt Hōmo qui nūc est vel fuit est currens/ est genit⁹. Copula vel predicatum futuri temporis ampliat subiectū ad presens ⁊ futurum. vt Hōmo erit currens/ Hōmo est generā⁹ dus. hoc est hō qui nunc est aut futurus est/ est generā⁹ d⁹. Quē verba haec quēdam dicunt ampliare subiectum ad quēuis tempora. vt Animus est variabilis Animus est consideratiuus. omni tēpore Si militer hoc verbum potest. vt hic. Omnis homo potest. currere sic ampliat Omnis homo qui fuit vel est vel erit vel esse potest. est vel fuit vel erit vel esse potest currens quod est vel fuit vel erit vel quod potest esse. Satisq; miror eos tante infelicitatis suę non pigere. Quia etiā ad dant chimera imaginariā que nec fuit nec est nec erit nec imaginari potest. vt Valla docet in dialecticis. Quomodo enī imaginaberis aliquid monstrū cōpositū ex capite venti ex pedibus anguille. id est ex impossibilibus quod nec substantia sit nec accidens ⁊ Verū tante arrogantie sunt: vt oīa transcendere se putent/ etiā diuinā maiestatem. Quare fit vt sua chimera contenti semper imaginentur quod non est imaginabile. semper discant nunquā docti sint. Hinc panē comestū comedunt. Hinc prostitulū virginē faciunt: Hinc manus clausas apertas habēt. Et huiusmodi nugis auditores imbuunt quos secū ad sempiternū interitū trahunt.

Stulta sophistarū exposito imo deliratio nō ferenda.

Lau. valla.

¶ De restrictione.

Restrictio est coarctatio termini cōmūnis ad pauciora supposita. vt discipulus iste bene proficit: ille raro studet. Equus regis animosus est. Vir benignus amatur. animal homo. aīal rationale. aīal risibile currit. Ex dictis exēplis facile patet que vocabula restringant terminū magis cōmūne: videlicet species differētia propriū addita generi. et alia determinatio quelibet addita suo determinabili. Mā multo strictius ⁊ pro pauciorib⁹ accipitur aīal hō currit: q̄ si diceret aīal currit. Minusq; significat/ homines iusti quā homines. Non tamen semper adiectiuū masculini generis restringit ad solos mares sed per conceptionē generum includit ⁊ feminas vt Qui timet deū nihil negligit. Et qui crediderit ⁊ baptisatus fuerit saluus erit.

¶ De appellatione.

Appellatio est acceptio termini cōnotatiui in propositione connotātis significatū suū inesse ei de quo dicitur: vt Hōmo est diues. Hō est pauper: hō est mortalis. Appellare/ connotare/ denominare/ pro eodē accipiunt. Et consequenter/ appellatiua/ connotatiua: ⁊ denominatiua: concretiua. id ē Singulis horū duo significata tribuūt: materiale ⁊ formale. Signi-

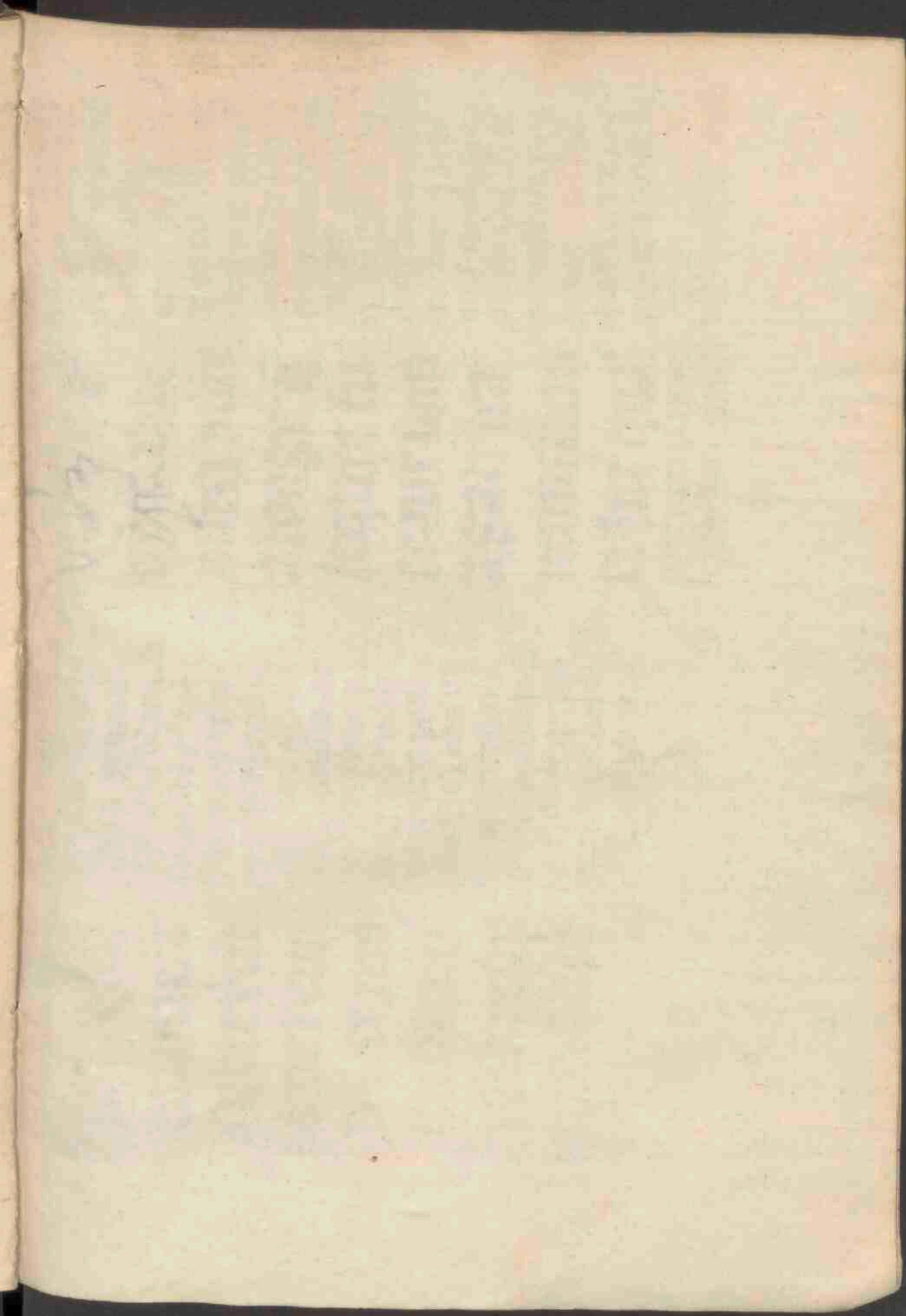
ficatū materiale dicunt esse subiectū de quo terminus appellatiuus predicatur: vt cū dicitur homo est diues aiunt diues significare hominem, quod non admitto. Nā sic diues haberet infinita significata: vt Insula diues opū z marmore diues opus &c. Formale ipsoꝝ significatū dicitur significatū abstractoꝝ. Et hoc verū est. Itaq; diues significat diuitias: pauper paupertatē: iustus iustitiā.

¶ Isteget annotare eorū quoq; stultitiā qui per appellationē suā discrimen faciunt inter has. Ego cognosco iniquitatē meā: z Iniquitatē meā ego cognosco. Regē vidi: z vidi regē. Natura monstrū intendit: z natura intendit monstrū. affirmantes priorē verā. posteriorem falsam nec aduertunt vtrāq; falsam cū natura non impedita non pariat monstrū: sed recta sequitur autorem suum qui bene omnia facit. Sit nomen eius benedictum in secula. Amen.

Excusum apud Petrum Vidouçum vniuersitatis Parisiē. Bibliopolam.

*ANNO M. D. XXIX.

Mense Aprilii.

mortu et ho po

iiii

iiii

iiii

iiii

Milita cor
Pora qui
Dormient
Surrexerunt
Et exierunt
Tel de mo
Numenta
Post retur
Rectiones

Vela intell. vni
q' velat sui scroz
q' d'm exchus su
tribunali sui temple
In p'ntoe s' d'ni s'
saluatoris v'ham
q' erit q' f'focis co
scillam e' ad sur
vsq' d' d' d' s' i' ab
mice mudi vsq' ad
sine casto v'ham
ne m'udia publia
tur q' usq' ad x' ad
uentu' r' d' d' d' d' d'
s' h'nt' c' d' d' d' d' d'
aut' v'nt' q' p' p' f'
t' d' d' d' d' d' d' d' d'
q' f' u' d' d' d' d' d' d'

mortu et no po
trunt. p'nt' scil
se sunt omnia si
valida q' forcia p'
necnt' dei v'ham
q' p'ntas erit int'
t'nt' irrupat. Et
momi. ap. s' f' f' f'
em' mortu' eliquit'
resaro. s' f' f' f' f'
ta' co' s' f' f' q' d' d'
s' f' f' f' f' f' f' f' f'
eni' mortu' tene
bras q' infernoz
obsta' munitis
mortal' spolia de
hebat. **I**tem p' p' o
quid' i' cruce ma
neute' cu' v'ntes

Et hic qua
erat maria magd
et mat' iac. et ioseph tur' em' fil' iehedi

... in ore ...
... respiciat ...
... da. vo mag. can. spm. q.
... Disphiet ...
... nec in no. sine redder ...
... in ore ...
... qn no respectu ...
... moler ...
... tuatur. q. cu. n. ...
... tempore ...
... q. d. ...
... h. p. ...
... noluit ...
... amari ...
... mortu ...
... da. ...
... ob ...
... iust ...
... ped ...

... in p. ...
... huc ...
... ubi ...
... spm ...
... loc ...
... am ...
... p ...
... q ...
... h ...
... ut ...
... p ...
... ap ...
... in ...
... an ...
... de ...
... an ...

Tom?

de ion

de on

2193-96

